

هدیه‌های آسمان

محتوای ویژه کتاب

- مفاهیم کلیدی
- مفاهیم آموزشی
- پاسخ به تمامی تمرین‌ها، فعالیت‌ها و سؤال‌های کتاب درسی
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ
- خودارزیابی پایانی دی و خرداد همراه با پاسخ

فایده‌های کتاب

می‌دونیم به وقتایی احساس تنهایی و دل‌تنگی می‌کنید و پراز دل‌پهره و دل‌واپسی می‌شید!! دنبال یه تکیه‌گاه محکم و دوست خوب می‌گردید که همدم لحظه‌های تنهاییتون باشه ... اینجور وقتا یکی هست که حتی اگه شما فراموشش کنید، اون هیچ وقت فراموشتون نمی‌کنه و با حرف‌ها و پیام‌های آسمونیش، بهتون آرامش میده ... و اون کسی نیست جز خدای مهربون ... این درس بهانه کوچیکیه که می‌تونه لحظه‌هایی پراز آرامش براتون رقم بزنه؛ با بیان یه پیام کوتاه از آیات قرآنی هر درس، شما رو با قطره‌ای از اقیانوس بیکران قرآن آشنا می‌کنه و با پاسخ به همه فعالیت‌ها و سوالات کتاب درسی، خیالتون روز ابابت آمادگی سرکلاس و امتحان، آسوده می‌کنه.

درس ۱: دسته گلی از آسمان

مفاهیم کلیدی

- ۱- آشنایی با مضامین و پیام‌های قرآنی
- ۲- آشنایی با نتیجه‌ی خوب عمل به پیام‌های قرآنی
- ۳- تمایل به قرائت و فهم صحیح قرآن
- ۴- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

قرآن سرشار از پیام‌های زندگی است که شامل موضوعات متعدد و متنوعی می‌باشد؛ یعنی قرآن درباره‌ی تمامی مسائل زندگی راهنمایی‌هایی برای ما دارد. تعدادی از مضامین قرآنی عبارت‌اند از: آموزه‌های اخلاقی، ارتباط با دیگران، تجارت، سفر و ... که در آیات مختلف به آن‌ها اشاره شده است:

﴿ وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ﴾ (سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۲۳)

ترجمه‌ی آیه: به پدر و مادر خود نیکی کنید.

پیام آیه: تنها عبادت خدا کافی نیست و باید به پدر و مادر خود نیکی کنیم.

﴿ اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ ﴾ (سوره‌ی حجرات، آیه‌ی ۱۲)

ترجمه‌ی آیه: از گمان‌های زیاد بپرهیزید.

پیام آیه: باید از سوء ظن‌های زیاد دوری کنیم چراکه با ایمان سازگار نیست.

﴿ وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴾ (سوره‌ی طه، آیه‌ی ۱۴)

ترجمه‌ی آیه: نماز را برای یاد من برپا دار.

پیام آیه: هدف از نماز خواندن فقط رعایت ظاهر آن نیست و باید با حضور قلب نماز بخوانیم.

عمل به پیام‌های قرآنی، سبب موفقیت و رستگاری انسان می‌شود و انسان محبوب حضرت پروردگار می‌گردد. [۱] و [۲] یکی از با ارزش‌ترین عبادت‌ها قرائت و فهم صحیح قرآن است. ما با خواندن آیات قرآن و تلاش در درک مفاهیم آن می‌توانیم راه درست زندگی را انتخاب کنیم، به آرامش برسیم و در میدان زندگی پیروز باشیم. [۳]

قرآن کریم همانند دریایی است که هیچ‌گاه خشک نمی‌شود؛ یعنی همان‌طور که دریا همیشه هست، قرآن نیز تا روز قیامت باقی می‌ماند و همانند دریا که سرشار از منافع بی‌شمار است، قرآن کریم نیز سرشار از درس‌هایی است که عمل به آن‌ها سبب سعادت دنیا و آخرت می‌شود. از جمله این درس‌ها می‌توان به آیات زیر اشاره کرد:

﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ، ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ (سوره‌ی فصلت، آیه‌ی ۳۴)

ترجمه‌ی آیه: هرگز نیکی و بدی یکسان نیست، بدی را با نیکی کردن پاسخ بده.
پیام آیه: بدی‌های مردم را با برخورد‌های خوب پاسخ دهید، چراکه این نمونه‌ی عملی دعوت به سوی خداست.

﴿وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (سوره‌ی آل‌عمران، آیه‌ی ۱۳۴)

ترجمه‌ی آیه: نیکوکاران کسانی هستند که خشم خود را فرو می‌برند و خطاهای دیگران را می‌بخشند و خدا آن‌ها را دوست دارد.
پیام آیه: کسی که می‌خواهد محبوب خدا شود باید خشم خود را فرو برد و از خطاهای دیگران بگذرد.

بنابراین، آشنایی با قرآن سبب زیباتر شدن زندگی ما می‌شود و اخلاق ما را نیکو می‌گرداند. [۴]

برایم بگو

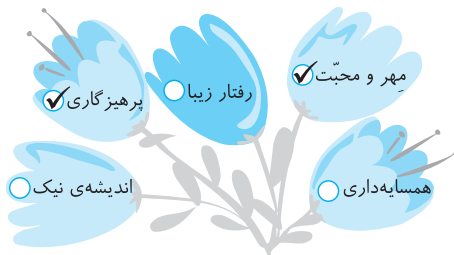

الف - با توجه به شعر، نام هر یک از شاخه‌های این دسته گل چیست؟

ب - آیه‌ی ۱۰ سوره‌ی حُجُرَات، کدام شاخه گل‌ها را معرفی می‌کند؟

ترجمه‌ی آیه: ﴿ به حقیقت، مؤمنان برادر یکدیگرند. پس بین برادران خود صلح دهید و خداترس و پرهیزکار باشید، امید که مورد رحمت قرار گیرید.﴾

بررسی کنید

در یک قرآن کامل، صفحه‌ی فهرست نام سوره‌ها را باز و جاهای خالی را کامل کنید:

اولین سوره: حمد آخرین سوره: ناس بلندترین سوره: بقره
 سوره‌هایی به نام پیامبران خدا: یوسف - نوح - محمد - یونس - ابراهیم
 سوره‌هایی به نام جانوران: نمل - فیل - نحل
 سوره‌ای به نام یکی از روزهای هفته: جمعه
 سوره‌هایی به نام پدیده‌هایی در طبیعت: زلزله (زلزله) - رعد - فجر
 سوره‌ای به نام یکی از قسمت‌های نماز: سجده

تدبّر کنید

﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ، إِدْفَعِ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾: هرگز نیکی و بدی یکسان نیست، بدی را با نیکی کردن پاسخ بده.
 (سوره‌ی فصلت، آیه‌ی ۳۴)

﴿وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾: نیکوکاران کسانی هستند که خشم خود را فرو می‌برند و خطاهای دیگران را می‌بخشند و خدا آنها را دوست دارد. (سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۳۴)

چه ارتباطی میان مفهوم این دو آیه هست؟ هر دو آیه به این موضوع اشاره دارد که اگر کسی خطای دیگری را ببخشد، خداوند نیز خطاهای او را می‌بخشد و به او پاداش می‌دهد. پس هرگز کینه‌ی کسی را به دل نگیریم و بدی‌ها را با نیکی و محبت پاسخ دهیم.

ایستگاه فکر

چه شباهتی میان قرآن و دریا وجود دارد؟ با دوستانتان در این باره گفت‌وگو کنید. هر دو دارای بزرگی، عظمت، شگفتی و زیبایی هستند. هر دو نماد پاکی هستند. هر دو به انسان آرامش می‌دهند.

بگرد و پیدا کن

با مراجعه به آیات ۱۹۵ تا ۲۰۵ از سوره‌ی بقره، یک دعای قرآنی را که هر روز در نماز می‌خوانیم، پیدا کنید و شماره‌ی آیه‌ی آن را در اینجا بنویسید. آیه‌ی ۲۰۱: ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

با خانواده

با کمک اعضای خانواده نام چند میوه یا خوراکی را که در قرآن آمده است، پیدا کنید؛ برای این کار می‌توانید به این آیات مراجعه کنید:

انجیر و زیتون
خرما و انار
شیر

سوره‌ی تین، آیه‌ی ۱
سوره‌ی الرحمن، آیه‌ی ۶۸
سوره‌ی نحل، آیه‌ی ۶۶

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

بلندترین سوره‌ی قرآن، «بقره» نام دارد. درست نادرست

۱) (جیرفت - مدرسه‌ی سما - دی ۹۷ - با تغییر)

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲) نیکوکاران کسانی هستند که خطاهای دیگران را می‌بخشند و ..... (منتخب معلمان برگزیده)

پ) وصل کنید.

۳) هر یک از موارد ستون «الف» را به آیات ستون «ب» وصل کنید. (تهران - مدرسه‌ی حضرت مهدی (عج) - دی ۹۷)

«ب»

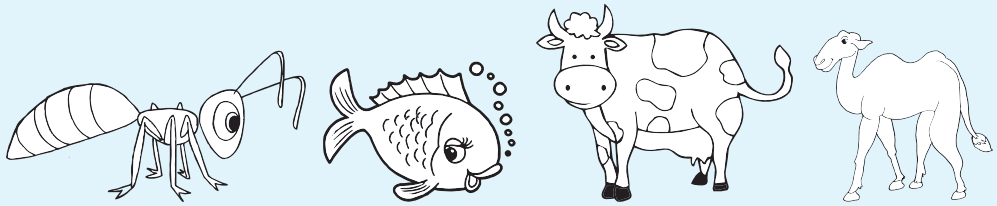
- ﴿وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا﴾
- ﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾
- ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾
- ﴿فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ﴾

«الف»

- نیکی به پدر و مادر
- برپاداشتن نماز
- گفتار زیبا
- سبقت در کارهای نیک

ت) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۴ جانورانی که سوره‌ای به نام آن‌ها در قرآن کریم آمده را، رنگ‌آمیزی کنید.

۵ دعای قرآنی که در آیه‌ی ۲۰۱ سوره‌ی بقره آمده است را در کدام قسمت نماز می‌خوانیم؟ (تهران - مدرسه‌ی علوی - دی ۹۸)

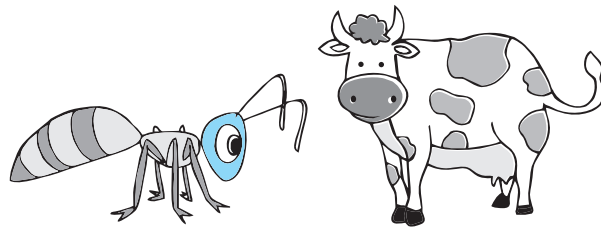
ث) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۶ آیه‌ی ۱۰ سوره‌ی حجرات ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ...﴾ درباره‌ی کدام آموزه‌های اخلاقی است؟ ترجمه‌ی آیه را بنویسید.

۷ چرا خداوند نیکوکاران را دوست دارد؟

۸ چه شباهتی میان قرآن و دریا وجود دارد؟

۱ درست [۱] ۲ خشم خود را فرو می‌برند، از نعمت‌های الهی در راه اطاعت او بهره می‌گیرند و ... [۲] و [۴] ۳ نیکی به پدر و مادر ← و بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا، بر پا داشتن نماز ← و آفِيم الصَّلَاةِ لِذِكْرِي، گفتار زیبا ← و قَوْلُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا، سبقت در کارهای نیک ← فَاسْتَبِقُوا الخَيْرَاتِ [۱] و [۲] ۴ (سوره‌ی بقره: گاو / سوره‌ی نمل: مورچه) [۱]

۵ قنوت [۱] و [۲] ۶ مهر و محبت و پرهیزگاری؛ ترجمه‌ی آیه: به حقیقت مؤمنان برادر یکدیگرند، پس بین برادران خود صلح کنید و پرهیزگار باشید. امید که مورد رحمت قرار گیرید [۱] و [۳]. ۷ زیرا نیکوکاران با انجام کارهای نیک مانند بخشش خطای دیگران، فروربردن خشم خود و ... باعث ایجاد صلح و مهربانی میان بندگان خدا می‌شوند و به همین دلیل خداوند آنان را دوست دارد [۴]. ۸ هر دو دارای بزرگی، زیبایی و شگفتی هستند، هر دو به انسان آرامش می‌دهند، هر دو نماد پاکی هستند و دستیابی کامل به آن‌ها مشکل است [۴].

درس ۲: تنها او

مفاهیم کلیدی

۵- آشنایی با نظم و هماهنگی پدیده‌های خلقت به عنوان دلیلی بر یگانگی خداوند

۶- آشنایی با یگانگی و بی‌همتایی خداوند

۷- احساس علاقه توأم با تقدیس نسبت به خداوند

۸- تقدیس خداوند با ادای برخی جملات و انجام برخی اعمال

۹- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

وقتی دانه‌ای را در خاک می‌کاریم، باد، ابرها را از بالای دریاها به سوی مزرعه می‌فرستد و آب لازم برای رشد دانه را فراهم می‌کند. خورشید هم که در فاصله‌ی دقیقی و حساب‌شده‌ای از زمین قرار دارد، نور و گرمای آن را تأمین می‌کند تا اینکه دانه بتواند جوانه بزند و خاک را بشکافد و بیرون بیاید. وجود چنین **نظم و هماهنگی** در جهان خلقت، نشان می‌دهد که خدایی **یگانه** بر جهان حاکم است. اما اگر دو یا چند خدا جهان را اداره می‌کردند، نظم جهان به هم می‌ریخت.

قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

﴿لَوْ كَانَ فِيهَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ، لَفَسَدَتَا﴾ (سوره‌ی انبیاء، آیه‌ی ۲۲)

ترجمه‌ی آیه: اگر در آسمان و زمین، غیر از الله خداهای دیگری بود، آسمان و زمین به هم می‌ریخت.
پیام آیه: خدای آسمان و زمین یکی است. اگر چند خدا وجود داشت همه چیز بهم می‌ریخت. [۵] و [۶]

خدایی که چنین نظم و هماهنگی در جهان خلقت قرار داده است، شایسته‌ی پرستش و ستایش است؛ به همین دلیل ما مسلمانان، هر روز چند بار در **اذان و اقامه** و همچنین عبارات **نماز** (سوره‌ی توحید)، با عبارتهایی مثل «أشهد أن لا اله الا الله» و «قل هو الله احد» به **یگانگی** و **یکتایی** خدای مهربان گواهی می‌دهیم. [۷] و [۸]

وقتی به بدن خودمان و همچنین اطراف خود نگاه می‌کنیم، به هماهنگی و نظم موجود در آنها پی می‌بریم؛ برای **مثال:** هماهنگی میان قلب و دستگاه تنفس، هماهنگی موجود در گردش زمین و ماه به دور خورشید، چرخه‌ی آب، بارش برف و باران و ... که همه‌ی این هماهنگی‌ها، نشانه‌ای از وجود خدا و یگانگی خداوند است.

﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ ... وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ (سوره‌ی ذاریات، آیه‌های ۲۰ و ۲۱)

ترجمه‌ی آیه: نشانه‌های خدا در زمین ... و در خودتان وجود دارد؛ آیا در آنها دقت نمی‌کنید؟
پیام آیه: آیات و نشانه‌های قدرت و حکمت خدا در زمین بسیار زیاد و قابل توجه است. [۹]

۱۴

سؤال متن

نظم و هماهنگی که در جهان اطراف ما وجود دارد، نشانه‌ی چیست؟ ☞ نشانه‌ی خالق با عظمت است که همه‌ی امور در دست اوست و به درستی، حرکت خورشید، زمین، ماه و دیگر سیاره‌ها و ستاره‌ها و ... را تدبیر می‌کند.

۱۵

سؤال متن

فکر می‌کنید اگر دو یا چند خدا جهان را اداره می‌کرد، این هماهنگی به وجود می‌آمد؟ ☞ خیر، زمانی این جهان می‌تواند با تمام پدیده‌هایش به درستی با هم هماهنگ شود که فقط یک مدبّر داشته باشد. مثلاً اگر چند خدا وجود داشت، ممکن بود یک خدا تصمیم بگیرد که روز باشد و خدای دیگر تصمیم بگیرد که شب باشد و خدای دیگر تصمیم بگیرد که هوا سرد و مه‌آلود باشد؛ بنابراین، بین خدایان اختلاف نظر به وجود می‌آمد و نظم و هماهنگی از بین می‌رفت.

۱۶

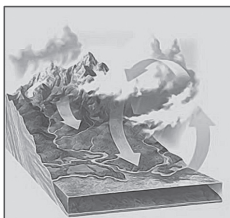
تدبّر کنیم

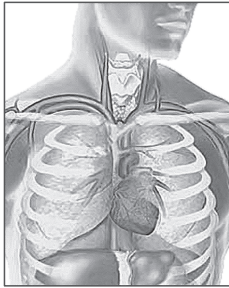

☞ به این تصویر دقت کنید.

چه هماهنگی‌هایی در اجزای آن می‌بینید؟ ☞ هماهنگی در چرخه‌ی آب. برف کوه‌ها آب می‌شود، جریان پیدا می‌کند و به دریاها می‌ریزد. آب دریاها با حرارت خورشید تبدیل به بخار می‌شود و به آسمان می‌رود و تبدیل به ابر شده و دوباره به صورت برف و باران به زمین باز می‌گردد.

☞ چه هماهنگی‌های دیگری در طبیعت سراغ دارید؟ ☞ هماهنگی در چرخه‌ی اکسیژن و کربن دی‌اکسید. انسان‌ها و حیوانات از طریق تنفس، کربن دی‌اکسید را از بدن خارج می‌کنند و گیاهان برای رشد و غذاسازی خودشان، کربن دی‌اکسید را جذب کرده و اکسیژن تولید می‌کنند.

* به ضربان قلب و تپش‌های آن دقت کنید.

چه هماهنگی‌هایی میان قلب و دستگاه تنفس هست؟ با تپش قلب، اکسیژن به تمام سلول‌های بدن می‌رسد و کربن دی‌اکسید از سلول‌ها گرفته و به شش برده می‌شود و در آنجا کربن دی‌اکسید از خون گرفته و اکسیژن وارد خون می‌شود و این چرخه با هر ضربان قلب، تکرار می‌شود.

* شما چه هماهنگی‌های دیگری در بدن خود می‌شناسید؟ مثال بزنید. بسیاری از حرکات بدن انسان بدون اراده صورت می‌گیرد. وقتی که دچار ترس می‌شویم، به‌طور ناخودآگاه گریه می‌کنیم و یا زمانی که خطری را احساس می‌کنیم، ضربان قلب ما افزایش پیدا می‌کند؛ تعداد تنفس بالا می‌رود و به سرعت واکنش نشان می‌دهیم. این موارد نشانه‌ای از هماهنگی بین مرکز فرماندهی بدن، یعنی مغز و دیگر اعضای بدن، مانند قلب، شش، دست و پا و ... است.

با توجه به معنای آیه از این هماهنگی‌ها چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟ این نظم و هماهنگی، وجود خدایی توانا را اثبات می‌کند که همه چیز را آفریده و با تدبیر آنها را اداره می‌کند تا نیازهای موجودات را برآورده سازد.

ایستگاه خلاقیت

۱۷

یکی از این موارد را به صورت نمایش خلاق در کلاس بازی کنید؛ در هر کدام چه اتفاقاتی می‌افتد؟

= یک تیم ورزشی دو سرمربی داشته باشد. دو نفر از شما می‌توانند نقش سرمربی و چند نفر نقش بازیکن‌ها را به عهده بگیرند و به عنوان مثال به این صورت نمایش را اجرا کنید که مربی اول تصمیم می‌گیرد هر بازیکن چه پستی را داشته باشد و مربی دوم دروازه‌بان را به خط حمله می‌برد و مدافع را به دروازه می‌فرستد! مربی اول سبک تهاجمی و مربی دوم سبک تدافعی بازیکنان را می‌پسندد و بقیه‌ی شما به حالت تعجب نگاه کنید؛ چرا که در این حالت با توجه به نوع اختلاف میان آنها بازیکن‌ها نمی‌توانند به خوبی بازی کنند.

= یک لشکر، دو فرمانده داشته باشد. دو نفر از شما می‌توانند نقش فرمانده لشکر را در نمایش بازی کنند به این صورت که اولین فرمانده‌ی لشکر، از تجهیزات سبک و پیاده‌نظام برای حمله به دشمن استفاده می‌کند و فرمانده‌ی دیگر تصمیم می‌گیرد از نیروی هوایی و آتش توپ‌خانه استفاده کند. فرمانده‌ی اول تصمیم می‌گیرد در اولین فرصت، شبانه حمله کند و فرمانده‌ی دوم صبر می‌کند تا نیروی کمکی پس از یک هفته برسد و بقیه‌ی شما با حالت تعجب نگاه کنید؛ چرا که در این حالت با توجه به اختلاف در تصمیم‌گیری آنها، نمی‌توانند به خوبی لشکر را هدایت و فرماندهی کنند و در نتیجه در جنگ با دشمن شکست خواهند خورد.

ببین و بگو

۱۸

این تصویر، شما را به یاد کدام ضرب‌المثل می‌اندازد؟ آشپز که دو تا شود، آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک!

بگرد و پیدا کن

۱۸

در کدام بخش از اذان و نماز، یکتایی خداوند را به زبان می‌آوریم؟ عبارت آن را بگویید و معنای آن را بنویسید.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

اذان

(گواهی می‌دهم خدایی جز خدای یکتا نیست.)

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (بگو او خداوند یکتا و یگانه است.)

سوره‌ی توحید

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

تشهد

(گواهی می‌دهم خدایی جز خدای یکتا نیست و شریکی ندارد.)

با خانواده

۱۹

چه هماهنگی‌های دیگری در زندگی حیوانات می‌شناسید؟ مثال بزنید. هماهنگی در خانه‌سازی عنکبوت.

دقت بالای عنکبوت در ساخت خانه‌اش که از علم الگوهای ریاضی پیروی می‌کند که دارای نظم خاصی است، باعث زیبایی و محکم بودن آن می‌شود. با وجود آن‌که تارهای عنکبوت بسیار نازک است، ولی اگر تعداد زیادی از تارها به صورت منظم، کنار هم قرار گیرد و به شکل ریسمان تبدیل شود، می‌تواند بار بسیار سنگینی را تحمل کند.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

۱) اگر جهان دو خدا داشته باشد، نظم و هماهنگی بیشتری در آن ایجاد می‌شود. درست نادرست

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲) خداوند در سوره‌ی مبارکه‌ی ذاریات می‌فرماید: «نشانه‌های خدا در ..... و در ..... وجود دارد؛ آیا در آن‌ها

دقت نمی‌کنید؟» (تهران - مدرسه‌ی مکتب‌الزهر - دی ۹۸)

پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۳) کدام گزینه به مفهوم آیه‌ی «لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ، لَفَسَدَتَا» اشاره دارد؟ (تهران - مدرسه‌ی علوی - خرداد ۹۸)

۱) دانایی خداوند   ۲) یگانگی خداوند   ۳) حکمت خداوند   ۴) تدبیر خداوند

ت) به سؤال زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۴) یک آیه درباره‌ی یکتایی خداوند بنویسید.

ث) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۵) سه مورد از نظم و هماهنگی‌هایی که خداوند در خلقت جهان و موجودات قرار داده است را بنویسید.

۶) با توجه به تصویر زیر توضیح دهید خداوند یکتا چگونه بین مغز و سایر

اعضای بدن انسان هماهنگی به وجود آورده است؟ (منتخب معلّمان برگزیده)

۷) به نظر شما چرا جهان فقط یک خدا دارد؟

۸) با نوشتن چند جمله، علاقه‌ی خود را به خداوند نشان دهید.

۱) نادرست؛ اگر دو یا چند خدا جهان را اداره می‌کردند، نظم جهان به هم می‌ریخت [۵] و [۶]. [۲] زمین - خودتان [۹]

۳) گزینه‌ی «۲» [۵] و [۶] [۴] قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ؛ بگو اوست خدای یگانه / اولین آیه‌ی سوره‌ی توحید درباره‌ی یکتایی خداوند است

[۷] و [۸]. [۵] هماهنگی قلب و دستگاه تنفس - هماهنگی در چرخه‌ی آب - هماهنگی در چرخه‌ی اکسیژن و کربن دی‌اکسید [۹]

۶) خداوند مغز را فرمانده‌ی بدن انسان قرار داده است که به سایر اعضای بدن، به درستی و در زمان معین فرمان می‌دهد تا وظایف

خود را به درستی انجام دهند [۵] و [۶]. [۷] چون باعث نظم و هماهنگی در جهان خلقت شده است ولی اگر دو یا چند خدا جهان

را اداره می‌کردند، نظم جهان به هم می‌ریخت [۵] و [۶]. [۸] خدای مهربانم، تو آفریننده‌ی کوه و جنگل و دریا هستی. تو را سپاس

می‌گویم که این همه نعمت در اختیار من قرار دادی. دوستت دارم و تو را سپاس می‌گویم [۵]، [۶] و [۷].

درس ۳:

مفاهیم کلیدی

۱۰- آشنایی با حضرت مریم (س) به عنوان یکی از زنان بزرگ تاریخ

۱۱- آشنایی با حضرت مریم (س) به عنوان مادر حضرت عیسی (ع)

۱۲- آشنایی با حضرت مریم (س) به عنوان زنی خداپرست

۱۳- احساس علاقه و احترام نسبت به حضرت مریم (س) و اعمال و رفتار ایشان

۱۴- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار حضرت مریم (س)

۱۵- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

حضرت مریم زنی بسیار با ایمان، درستکار و راستگو بود و جزء یکی از زنان بزرگ تاریخ است. پیامبر (ص) می‌فرماید: «بهترین زنان بهشت، مریم، خدیجه، فاطمه و آسیه‌اند.»

نوزدهمین سوره‌ی قرآن کریم نیز به اسم «مریم» است یک روز فرشتگان خدا، نزد حضرت مریم آمدند و به ایشان گفتند: «خدا تو را انتخاب کرده است و در بین تمام زنانی که در دنیا زندگی می‌کنند، تو از همه برتری ...». [۱۰]

یک روز فرشتگان نزد حضرت مریم آمدند و گفتند: «... به تو مژده می‌دهیم که صاحب فرزندی می‌شوی به نام عیسی مسیح که پیامبر است و انسانی بسیار بزرگ» حضرت مریم متعجب شد که چطور می‌تواند مادر شود در حالی که ازدواج نکرده است، اما به امر پروردگار مدتی بعد فرزند ایشان به دنیا آمد. حضرت مریم چنان شایسته بودند که خداوند ایشان را مادر یک پیامبر اولوالعزم قرار داد. [۱۱]

مادر حضرت مریم زنی با ایمان بود پیش از تولد ایشان نذر کرده بود تا فرزندش خدمتگزار بیت المقدس شود. پدر حضرت مریم (س) پیش از تولد او از دنیا رفته بود برای همین حضرت زکریا که شوهر خاله‌ی حضرت مریم (س) بود، سرپرستی او را برعهده گرفت. روزی حضرت زکریا وارد بیت المقدس شد مریم را در گوشه‌ای مشغول عبادت دید. ناگهان دید ظرفی پر از میوه‌هایی که در آن فصل پیدا نمی‌شدند مقابل مریم است. وقتی از او پرسید این‌ها از کجا آمده؟ مریم پاسخ داد: به امر پروردگار این هدیه‌ها برایم می‌آید و در کنارم قرار می‌گیرد. حضرت زکریا آنجا بود که فهمید مریم با این سن کم چه مقام بزرگی نزد خدا دارد. [۱۲]

حضرت مریم از زنان برگزیده‌ی تاریخ که به پاکدامنی مشهور است، نزد همه‌ی مردم مورد علاقه و احترام است. حتی مسلمانان که در قرآن کریم با اعمال و رفتارشان آشنا شده‌اند، ایشان را دوست دارند و به ایشان احترام می‌گذارند. با خواندن داستان زندگی ایشان در قرآن کریم، احساس علاقه و محبت نسبت به ایشان، بیشتر و پررنگ‌تر می‌شود. [۱۳]

رفتار و روش زندگی حضرت مریم (س)، چنان شایسته و مقبول درگاه پروردگار بود که قرآن کریم، ایشان را الگویی برای همه‌ی مؤمنان، چه زن و چه مرد قرار داده است. مؤمنان می‌توانند ویژگی‌های بسیار برجسته‌ی شخصیت حضرت مریم (س) یعنی راستگویی و پاکدامنی ایشان را الگو قرار دهند. [۱۴]

همان‌طور که اشاره شد، حضرت مریم (س) زنی خداباورست بود که در بیت المقدس به عبادت پروردگار می‌پرداخت. خداوند در قرآن کریم در این باره به حضرت مریم (س) می‌فرماید:

﴿ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاشْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴾ (سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۴۳)

ترجمه‌ی آیه: ای مریم فرمان بردار پروردگارت باش و سجده کن و نماز را با اهل طاعت به جای آر.

پیام آیه: خداوند حضرت مریم (س) را به خدابپرستی و عبادت سفارش می‌کند و می‌فرماید همراه با صالحان و نمازگزاران به

عبادت پروردگار بپرداز. [۱۵]

۲۳

ایستگاه فکر

با کمک دوستانت چه عنوانی برای این درس پیشنهاد می‌دهی؟ بانویی که یک سوره‌ی قرآن به نام اوست.

۲۳

برایم بگو

با توجه به درس، حضرت مریم چه ویژگی‌هایی داشت؟

۲۳

بگرد و پیدا کن

یکی از ویژگی‌های برجسته‌ی حضرت مریم سلام الله علیها در آیه‌ی ۷۵ سوره‌ی مائده آمده است. با مراجعه به قرآن، آیه را بخوانید و این ویژگی را پیدا کنید. راستگو

این آیه را بخوانید:

﴿ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴾

سوره آل عمران، آیه ۴۳

ای مریم، فرمان بردار پروردگارت باش و سجده کن و نماز را با اهل طاعت بجای آر.
این آیه به کدام بخش درس اشاره می‌کند؟ حضرت مریم (س) در بیت المقدس مشغول خدمت و عبادت بود.

پیامبر خدا این چهار بانو را بهترین زنان بهشت معرفی کرده‌اند: حضرت زهرا، حضرت خدیجه، حضرت مریم و حضرت آسیه
درباره‌ی هر یک از ایشان چه ویژگی‌هایی به خاطر می‌آورید؟
حضرت زهرا: زنی با ایمان، فداکار، بخشنده و مادری مهربان.
حضرت خدیجه: یاور پیامبر (ص) قبل و بعد از اسلام، با ایمان، صبور و فداکار.
حضرت مریم: زنی با ایمان، درستکار و راستگو.
حضرت آسیه: زنی نیکوکار و مبارز در برابر ظلم و ستم.
چه ویژگی‌های مشترکی میان ایشان وجود دارد؟ آنها را نام ببرید. هر کدام از آنها در تمام شرایط زندگی، همواره به یاد خدا و بسیار
فداکار، دلسوز و راستگو بودند و تا جایی که می‌توانستند به دیگران نیکی می‌کردند.

این داستان را بخوانید و آن را به صورت نمایش در کلاس اجرا کنید. می‌توانید نمایش را به این صورت اجرا کنید: یکی از شما
نقش نجاشی و دیگری نقش جعفر و چند نفر نقش مشرکان را در نمایش بازی کنند و هر یک از شما صحبت‌های آنها را با توجه به آنچه
در داستان ذکر شده، به خاطر سپرده و اجرا کند.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱) حضرت مریم (س) یکی از بزرگ‌ترین زنان تاریخ است.

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲) من به عنوان یک مسلمان حضرت مریم (س) را دوست دارم چون .....

پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۳) خداوند در آیه‌ی ۴۵ سوره‌ی آل عمران چه مژده‌ای به حضرت مریم (س) داده است؟

۱) تو از همه‌ی زنان برتر خواهی بود.

۲) سرپرست تو یک پیامبر خواهد بود.

۳) وعده‌های غذایت از بهشت می‌آید.

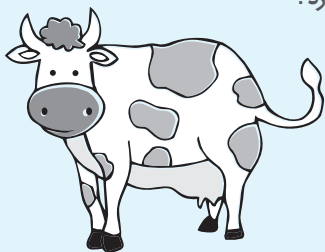
۴) صاحب فرزندی به نام عیسی می‌شوی که پیامبر است.

ت) به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

۴) حضرت زکریا چگونه فهمید که مریم با این سن کم، مقام بزرگی نزد خداوند دارد؟

۵) با مرتب کردن کلمات داخل گلبگ‌ها، جمله‌ای درباره‌ی حضرت

مریم (س) بنویسید. (منتخب معلم‌ان برگزیده)

۶ زنان چگونه می‌توانند حضرت مریم را به عنوان الگوی خود در زندگی برگزینند؟

۷ چرا حضرت مریم (س) نزد مسلمانان هم مورد احترام و علاقه قرار می‌گیرد؟

۸ به نظر شما چرا پیامبر (ص) بهترین زنان بهشت را مریم، خدیجه، فاطمه و آسیه معرفی کرده است؟ (منتخب معلم برگزیده)

۱ درست [۱۰] ۲ ایشان زنی راستگو، با ایمان و پرهیزگار بود و جزء یکی از زنان بهشتی است [۱۰]. ۳ گزینه‌ی «۴»؛ خداوند در آیه‌ی ۴۵ سوره‌ی آل عمران به حضرت مریم (س) می‌فرماید: «... به تو مژده می‌دهیم که صاحب فرزندی می‌شوی به نام عیسی مسیح که پیامبر است و انسانی بسیار بزرگ» [۱۱]. ۴ وقتی حضرت زکریا به دیدار حضرت مریم (س) که در بیت المقدس در حال عبادت بود، رفت، میوه‌هایی را دید که در آن فصل پیدا نمی‌شوند وقتی علت آن را از مریم پرسید، او جواب داد: به امر پروردگار این هدیه‌ها برابیم می‌آید و در کنارم قرار می‌گیرد. حضرت زکریا فهمید مریم با این سن کم چه مقام بزرگی نزد خدا دارد [۱۲] و [۱۵]. ۵ خداوند حضرت مریم (س) را الگوی انسان‌های مؤمن معرفی کرد [۱۴] و [۱۵]. ۶ زنان می‌توانند با بهره‌گیری و شناخت ویژگی‌های حضرت مریم (س) از جمله: راستگویی، ایمان، پرهیزکاری و... ایشان را به عنوان الگوی خود قرار دهند و زندگی بهتر و سعادت‌مندان‌ه‌ای را برای خود برگزینند [۱۴]. ۷ زیرا ایشان بنده‌ی برگزیده‌ی خداوند و بسیار با ایمان و راستگو بودند. همچنین در قرآن کریم کتاب آسمانی مسلمانان هم از ایشان به نیکی یاد شده است [۱۳]. ۸ زیرا آن‌ها پاک‌ترین، درستکارترین و با ایمان‌ترین زنان در زمان خودشان بودند [۱۲]، [۱۳] و [۱۴].

درس ۴: از نوزاد بپرسید!

مفاهیم کلیدی

- ۱۶- آشنایی با حضرت عیسی (ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی
- ۱۷- احساس علاقه و احترام نسبت به حضرت عیسی (ع) و اعمال و رفتار ایشان
- ۱۸- ادای احترام به حضرت عیسی (ع) به عنوان پیامبر بزرگ الهی
- ۱۹- آشنایی با حضرت عیسی (ع) به عنوان بشارت‌دهنده‌ی بعثت پیامبر خاتم (ص)
- ۲۰- آشنایی با حضرت عیسی (ع) به عنوان یکی از همراهان امام زمان (عج) به هنگام ظهور
- ۲۱- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

حضرت عیسی (ع) یکی از پیامبران اولوالعزم خداوند است. لقب ایشان «مسیح» و نام کتاب آسمانی‌اش «انجیل» است. ایشان از سوی خدا برگزیده شده بود تا قوم «بنی اسرائیل» را به سوی خدا هدایت کند.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های ایشان این است که بدون داشتن پدر، از مادری به نام حضرت مریم (س) به دنیا آمد و در کودکی در گهواره سخن گفت و خود را بنده‌ی خدا معرفی کرد. [۱۶]

حضرت عیسی (ع) مردم را به سوی خدا راهنمایی می‌کرد و پیام‌های الهی را برایشان بیان می‌کرد. او به فرمان خدا، بیماران درمان‌ناپذیر را درمان، نابینایان مادرزاد را بینا و مردگان را زنده می‌کرد.

ایشان بسیار مهربان، نیکوکار و خوش اخلاق بود. روزی همراه پیروانش از بازارچه‌ای رد می‌شد؛ گروهی را دید که به دور سگ مرده‌ای جمع شده‌اند. یکی می‌گفت: «چقدر کثیف است!» دیگری می‌گفت: «چه سگ زشتی!»

اما حضرت عیسی (ع) به جای آنکه به عیب‌های آن سگ توجهی کند، فرمود: «چه دندان‌های سفید و زیبایی دارد.» [۱۷]

حضرت عیسی (ع)، پیامبر بزرگ الهی بود که خدا ایشان را به پیامبری برگزیده بود و به ایشان سفارش کرده که به نیازمندان کمک کند و دشمنان ستمکاران باشد تا برای همه، سودمند و مایه‌ی خیر و برکت باشد، پس شایسته است که ما نیز ایشان را دوست بداریم و به ایشان احترام بگذاریم. [۱۸]

- حضرت عیسی مسیح پانصد و هفتاد سال پیش از تولد پیامبر اسلام (ص)، به قوم بنی اسرائیل بشارت داد که: «من فرستاده‌ی خدا به سوی شما هستم و به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد آمد به نام احمد». [۱۹]

- دشمنان حضرت عیسی از اینکه مردم به او ایمان آورده بودند، سخت عصبانی بودند. حاکم ستمگر آن زمان دستور داد ایشان را به دار بیاویزند اما خداوند ایشان را به آسمان بالا برد تا سال‌ها بعد به همراه حضرت مهدی (عج) دوباره ظاهر شود و در کنار ایشان جهان را پر از عدل و آرامش کند. [۲۰]

- همان‌طور که اشاره شد حضرت عیسی (ع)، بشارت‌دهنده‌ی آمدن پیامبر خاتم یعنی پیامبر اسلام حضرت محمد (ص) بودند. خداوند در قرآن کریم این مطلب را این چنین بیان فرموده است:

﴿إِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ... وَ مُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ﴾ (سوره‌ی صف، آیه‌ی ۶)

ترجمه‌ی آیه: عیسی فرزند مریم گفت: ... من به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد آمد به نام «احمد».

پیام آیه: حضرت عیسی در قرآن به عنوان بشارت‌دهنده‌ی آمدن پیامبر خاتم یعنی حضرت محمد (ص) معرفی شده است.

[۲۱]

گفت‌وگو کنیم

۲۹

یکی از سفارش‌های خدا به حضرت عیسی علیه‌السلام را انتخاب، و با دوستانتان در مورد راه‌های عمل به آن گفت‌وگو کنید. «خداوند به من سفارش کرده است که تا زنده‌ام نماز بخوانم و به نیازمندان کمک کنم؛ نسبت به مادرم مهربان باشم و ستمکار و زورگو و بداخلاق نباشم». کمک به نیازمندان:

- ۱) اگر در همسایگی یا در بین اقوام خود فرد نیازمندی را سراغ داریم، هر مقداری که در توانمان است به او کمک کنیم.
- ۲) از طریق کمیته‌ی امداد افراد مستمند را شناسایی کنیم و به آنها کمک کنیم.
- ۳) به کسانی که بر اثر حوادث طبیعی، مانند زلزله اموال خود را از دست داده‌اند، یاری برسانیم.
- ۴) با اطرافیانیم به خصوص مادرم، مهربان باشم و به کسی ستم نکنم.

بگرد و پیدا کن

۲۹

کلماتی را که به حضرت عیسی علیه‌السلام مربوط است، پیدا کنید. این کلمات با حضرت عیسی علیه‌السلام چه ارتباطی دارد؟

مریم: نام مادر حضرت عیسی (ع)

زنده بودن: ایشان هنوز زنده است و با حضرت مهدی (عج) دوباره ظاهر می‌شود.

سال میلادی: سال تولدش را مبدأ تاریخ میلادی نهادند.

انجیل: نام کتاب مقدس ایشان است.

احمد: نام پیامبری است که حضرت عیسی (ع) آمدن ایشان را مژده داده بود.

مریم

سال هجری

زنده بودن

سال میلادی

انجیل

احمد

آسیه

تدبّر کنیم

۳۰

* آیه را بخوانید: این آیه با کدام قسمت درس ارتباط دارد؟

﴿إِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ... وَ مُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ﴾

عیسی فرزند مریم گفت: ... من به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد آمد به نام «احمد».

سوره‌ی صف، آیه‌ی ۶

«ای بنی اسرائیل! من فرستاده‌ی خدا به سوی شما هستم؛ و به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد آمد، به نام احمد». چه مژده‌ی بزرگ و چه بشارت بی‌نظیری!

* فکر می‌کنید چرا حضرت عیسی علیه‌السلام به آمدن پیامبر بعد از خود بشارت داده است؟ ۱- این بشارت باعث افزایش امید و دلگرمی پیروان ایشان می‌شود. ۲- برای تأیید و تصدیق راه و روش پیامبر بعد از خود است.

* به نظر شما حضرت عیسی علیه السلام در هر داستان چه فرموده است؟ **۱** داستان **۱** «سعی کنید همیشه از میان زشتی‌ها و زیبایی‌ها، زیبایی‌ها را نشان دهید». داستان **۲** «کسی که ... ۱... دیدارش شما را به یاد خدا بیندازد؛ ۲. گفتارش بر دانش شما بیفزاید؛ ۳. و رفتارش شما را به بهشت علاقه‌مند کند».

* با دوستان خود گفت‌وگو کنید، و برای هر دو داستان، عنوان مناسبی انتخاب کنید؛ سپس علت انتخاب این عنوان‌ها را بگویید. داستان **۱** دیدگاه متفاوت - دیدگاه زیبا - نگاه زیبا / علت انتخاب این عنوان: حضرت عیسی (ع) توانست دیدگاه متفاوت و نگاه زیبایی را به تمام مردم ارائه دهد و با این کار به آنها دوری از عیب‌جویی و بدبینی نسبت به دیگران را بیاموزد. داستان **۲** انتخاب همنشین خوب / علت انتخاب این عنوان: در این داستان از همنشین خوب و تأثیر اهمیت رفتار و کردارش بر دیگران صحبت شده است.

داستان اول را به صورت نمایش خلاق در کلاس اجرا کنید. **۱** می‌توانید نمایش را به این صورت اجرا کنید: یک عروسک یا مجسمه‌ی سگ را کنار تخته‌ی کلاس یا روی زمین قرار دهید، یکی از شما نقش حضرت عیسی (ع) و بقیه به تعداد کسانی که در داستان صحبت می‌کنند در نمایش بازی کرده و جمله‌های ذکر شده در داستان را حفظ کرده و به درستی اجرا کنند.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱ حضرت عیسی (ع) به آمدن پیامبری به نام احمد مژده داده است.

(تهران - مدرسه‌ی علوی - خرداد ۹۹ - با اندکی تغییر)

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲ یکی از معجزات حضرت عیسی (ع)، این بود که

ب) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۳ در کدام گلبرگ درباره‌ی حضرت عیسی نوشته شده است؟ آن‌ها را رنگ آمیزی کنید. (منتخب معلم‌ان برگزیده)

۴ دو مورد از سفارش‌های خداوند به حضرت عیسی (ع) را بنویسید.

۵ دو ویژگی رفتاری حضرت عیسی (ع) که باعث می‌شود همه نسبت به ایشان علاقه نشان دهند و احترام بگذارند را بنویسید.

ت) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۶) با استفاده از کلمات زیر چند جمله درباره‌ی حضرت عیسی (ع) بنویسید.

انجیل - مسیح - حضرت مریم (س)

۷) چرا خداوند حضرت عیسی (ع) را به آسمان بالا برد؟

۸) به نظر شما چرا حضرت عیسی (ع)، آمدن پیامبر بعد از خود را مژده داده است؟ (منتخب معلمان برگزیده)

۱) درست [۱۹] و [۲۱] ۲) نابینایان مادرزاد را بینا می‌کرد [۱۷]. ۳) «سال تولد ایشان، مبدأ تاریخ میلادی است.» - ایشان در بیت‌المقدس متولد شدند. [۱۶] ۴) نماز خواندن، کمک به نیازمندان [۱۶] ۵) مهربانی و خوش اخلاقی - کمک به نیازمندان [۱۷] و [۱۸] ۶) کتاب آسمانی حضرت عیسی (ع) انجیل نام دارد. لقب ایشان مسیح است و حضرت مریم (س) نام مادر ایشان است [۱۶]. ۷) تا سال‌ها بعد به همراه حضرت مهدی (عج) دوباره ظاهر شود و کنار ایشان جهان را پر از عدل کند [۲۰]. ۸) چون باعث افزایش امید و دلگرمی به پیروانشان می‌شد و می‌خواستند راه و روش پیامبر بعد از خود را تأیید و تصدیق کنند [۲۱].

درس ۵: گل صدبرگ

مفاهیم کلیدی

۲۲- آشنایی با تأثیر اخلاق و رفتار پیامبر اکرم (ص) بر مردم

۲۳- احساس علاقه نسبت به پیامبر اکرم (ص) و اعمال و رفتار ایشان

۲۴- تلاش برای سرمشق گرفتن از رفتار و زندگی نبی اکرم (ص)

۲۵- شناخت پیامبر (ص) به عنوان جامع صفات پسندیده

۲۶- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

خدای مهربان به قدری ما بنده‌هایش را دوست داشت که پیامبری مانند حضرت محمد (ص) به سوی ما فرستاد. پیامبری که تمام لحظه‌های زندگی‌اش سرشار از زیبایی است و اخلاق و رفتارش همچون گلی است که صدها گلبرگ زیبا دارد و مجموعه‌ی اخلاق و رفتار نیکویش، به ما یاد می‌دهد که در تک‌تک لحظه‌های زندگی‌مان چگونه رفتار کنیم و چگونه سخن بگوییم. [۲۲]

حضرت محمد (ص) کسی است که خدای مهربان و فرشتگان آسمان همواره برایشان سلام می‌فرستند و مسلمانان در سراسر عالم، هر روز و هر لحظه بر او سلام می‌فرستند. هرگاه نام مبارکش را می‌شنویم قلبمان شاد می‌شود و به دستور خدا، بر ایشان و خاندان پاکش، سلام و درود می‌فرستیم:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ (سوره‌ی احزاب، آیه‌ی ۵۶)

ترجمه‌ی آیه: خداوند و فرشتگانش بر پیامبر درود می‌فرستند. ای مؤمنان، بر او درود فرستید و تسلیم فرمان او باشید.

پیام آیه: این آیه شریفه به جایگاه والای پیامبر اکرم (ص) و خاندان ایشان در نزد خدا اشاره می‌کند. همچنین وظایف یک مسلمان در برابر پیامبر اکرم را بیان می‌کند؛ به عنوان نمونه: صلوات فرستادن هنگام شنیدن نام مبارکش، ایمان به ایشان و تسلیم در برابر او و ...

اخلاق حضرت محمد (ص) از هر جهت، نمونه و بی نظیر و الگویی برای مردم بود. ایشان در ارتباط با خدا، خود، مردم، جهان خلقت و ... به بهترین شکل رفتار می کرد و زندگی ایشان، می تواند بهترین الگو برای همه ی مردم جهان باشد. [۲۳] و [۲۴]

– تمامی صفات پسندیده و همه ی خصوصیات اخلاقی نیک در وجود پیامبر گرامی اسلام بود. پیامبر (ص) خدا را بسیار دوست داشت. تمام کارها را با نام خدا شروع می کرد و در پایان هر کار شکر خدا را می گفت. تمیز و آراسته بود و می فرمود: «تا می توانید پاکیزه باشید، پاکیزگی از پایه های دین اسلام است». بسیار با ادب بود. در سلام کردن از همه پیشی می گرفت. به پیمان خود وفا می کرد. عذر دیگران را می پذیرفت. به علم و دانش بسیار اهمیت می داد و می فرمود: «از گهواره تا گور دانش بجوید». مردم را به پرسش تشویق می کرد و می فرمود: «دانش مانند گنج است و کلید آن پرسش است». به درختان و حیوانات توجه داشت. تک تک رفتارهایش دیدنی و یک یک گفتارهایش شنیدنی و لحظه لحظه ی زندگی اش، لبریز از زیبایی بود. [۲۵]

خداوند حضرت محمد (ص) را به عنوان یک هدیه ی الهی و رحمتی برای عالمیان معرفی کرده و در این باره در قرآن کریم می فرماید:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ (سوره ی انبیاء - آیه ی ۱۰۷)

ترجمه ی آیه: (ای پیامبر!) ما تو را برای اینکه رحمتی برای جهانیان باشی، فرستادیم.

پیام آیه: خداوند حضرت رسول (ص) را به عنوان یک رحمت و مایه ی خیر و برکت برای تمام جهانیان فرستاده است. [۲۶]

تدبّر کنیم

۳۵

این آیه را بخوانید:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ
وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾: خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند. ای
مؤمنان، بر او درود فرستید و تسلیم فرمان او باشید.

سوره ی احزاب، آیه ی ۵۶

* پس از شنیدن آیه، چه می کنید؟ • صلوات می فرستیم.

* به نظر شما چگونه می توانیم به این آیه عمل کنیم؟ • ۱- هرگاه نام حضرت محمد (ص) را می شنویم، صلوات و درود بفرستیم.

۲- دستوراتی را که به ما داده است، به خوبی اجرا کنیم. ۳- مطیع و فرمانبردار ایشان باشیم.

بین و بگو

۳۶

با دیدن این تصاویر به یاد کدام رفتار پیامبر می افتید؟ • ۱- تمیز و آراسته بود. پیش از غذا و بعد از غذا دست هایش را می شست.

۲- چشم انتظار رسیدن وقت نماز بود و با شنیدن اذان خوشحال می شد.

تدبّر کنیم

۳۸

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾: (ای پیامبر!) ما تو را برای اینکه رحمتی برای جهانیان باشی، فرستادیم. (سوره ی انبیاء، آیه ی ۱۰۷)

چه ارتباطی میان مفهوم این آیه و آنچه در درس خواندیم، هست؟ • خداوند برای تربیت و هدایت مردم، الگویی برای آنها فرستاده است تا در تمام بخش های زندگی، مردم را راهنمایی کند. از این جهت، وجود مبارک ایشان رحمت و برکتی برای مردم است که باعث اصلاح رفتارشان و بهتر شدن زندگیشان می شود.

گفت و گو کنید

۳۸

کدام یک از رفتارهای پیامبر تأثیر بیشتری در شما داشته است؟ چرا؟ • پاسخ پیشنهادی: جمله هایی که به رفتار نیک با حیوانات اشاره دارد، مانند «اگر سوار بر مرکب از کنار آبی می گذرید، مرکب را کنار آب ببرید تا اگر تشنه است، بنوشد»؛ یا «هنگام دوشیدن شیر، ناخن هایتان را بگیرد تا حیوان اذیت نشود. تمام شیر را نیز ندوشید و مقداری هم برای بچه اش بگذارید»؛ دلیل: زیرا تا به امروز فکر می کردم می توانیم از حیوانات به هر شکلی بهره بگیریم.

پ) وصل کنید.

۳ هر کدام از رفتارهای پیامبر نشان دهنده‌ی اهمیت ایشان به کدام مسئله است؟ (به هم وصل کنید).

«ب»

- تمیزی و آراستگی
- ادب
- اهمیت به علم و دانش

«الف»

- در سلام کردن از همه پیشی می‌گرفت.
- سفارش می‌کرد مسلمانان، دیگر زبان‌های مورد نیاز را بیاموزند.
- به بهداشت و سلامت بدن اهمیت می‌داد.

ت) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۴ آیه‌ی ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ درباره‌ی چه کسی است؟

۱) حضرت مریم (س)   ۲) حضرت عیسی (ع)   ۳) حضرت محمد (ص)   ۴) حضرت علی (ع)

ث) کامل کنید.

۵ با کامل کردن جدول و کنار هم قرار دادن حروف خانه‌های رنگی، رمز جدول را پیدا کنید. (منتخب معلم برگزیده)

(الف)

(ب)

(پ)

(ت)

الف) پیامبر (ص): «..... نور چشم من است.»

ب) پیامبر برای جهانیان ..... است.

پ) پیامبر از همنشینی با کسانی که گفت‌وگوی ..... می‌کردند، شادمان می‌شد.

ت) با نوشتن، ..... را نگه دارید.

رمز جدول: .....

ج) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۶ دو مورد از رفتارهای پیامبر که نشان دهنده‌ی اهمیت ایشان به نظافت است را بنویسید. (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)

۷ با نوشتن چند جمله، علاقه و محبت خود را به پیامبر (ص) بیان کنید.

۸ به نظر شما چرا حضرت محمد (ص) از بهترین بندگان خدا بوده است؟ (منتخب معلم برگزیده)

۱ درست [۲۲] ۲ هفتاد [۲۲] ۳ در سلام کردن از همه پیشی می‌گرفت. ← ادب، سفارش می‌کرد مسلمانان دیگر زبان‌های مورد

نیاز را بیاموزند. ← اهمیت به علم و دانش، به بهداشت و سلامت بدن اهمیت می‌داد. ← تمیزی و آراستگی [۲۲]. ۴ گزینه‌ی «۳»؛

ترجمه‌ی آیه: ای پیامبر! ما تو را برای اینکه رحمتی برای جهانیان باشی، فرستادیم [۲۶].

۵ رمز جدول: محمد [۲۵] و [۲۶]

۶ پیش از غذا و بعد از غذا دست‌هایش را می‌شست. - برای خشک کردن دست و صورت حوله‌ای مخصوص داشت [۲۵].

۷ ای پیامبر مهربان! خدا را سپاس می‌گویم که جزء امت شما

هستم. آنقدر مهربان هستید و صفات نیک و پسندیده دارید که

می‌خواهم شما را به عنوان الگوی زندگی برگزینم. من همیشه

با ذکر صلوات بر شما و خاندان پاکتان دهانم را خوشبو می‌کنم

[۲۳] و [۲۴].

۸ چون امانتدار، خوش خلق و مهربان و همیشه در برابر فرمان خدا تسلیم بودند [۲۳] و [۲۴].

ن	م	ا	ز
ر	ح	م	ت
ع	ل	م	ی
د	ا	ن	ش

(الف)

(ب)

(پ)

(ت)

درس ۶: مال مردم

مفاهیم کلیدی

۲۷- آشنایی با مفهوم مال حلال و حرام

۲۸- آشنایی با برخی از مصادیق حلال و حرام در زندگی روزمره‌ی دانش‌آموزان

۲۹- تمایل به استفاده از روزی حلال و پرهیز از مال حرام

۳۵- تلاش برای استفاده از مال حلال و پرهیز از مال حرام در زندگی

۳۱- آشنایی با وظیفه‌ی هر مسلمان برای استفاده از مال حلال و پرهیز از مال حرام

۳۲- آشنایی با برخی از مصادیق اموال عمومی در زندگی

۳۳- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

مال حلال یعنی آنچه که ما برای به دست آوردنش از راه درست تلاش کرده‌ایم و متعلق به خودمان است. مال حرام یعنی آنچه از راه نادرست به دست آمده یا متعلق به دیگران است و ما بدون اجازه، حق استفاده از آن را نداریم. به عنوان مثال استفاده از کتاب‌های درسی خودمان، نشستن روی صندلی منزلمان و پوشیدن لباس‌های خودمان نمونه‌های استفاده از مال حلال است و استفاده‌ی بدون اجازه از لوازم تحریر هم‌کلاسی مان، پوشیدن بدون اجازه‌ی لباس‌های دیگران و خوردن خوراکی‌ها در فروشگاه‌ها بدون اجازه‌ی فروشنده، نمونه‌هایی از استفاده‌ی حرام است. مال حرام می‌تواند خوردنی، پوشیدنی، مسکن یا حتی وقت دیگران باشد. [۲۷] و [۲۸]

دین اسلام، مسلمانان را به کسب روزی حلال و پرهیز از مال حرام بسیار سفارش کرده است. استفاده از مال حرام، می‌تواند زمانی اتفاق بیفتد که شخصی از مالی که در دست او به امانت سپرده شده، استفاده‌ی شخصی کند، پس این کار خیانت در امانت خواهد بود. بهتر است زمانی که شخصی را در حال استفاده از مال حرام می‌بینیم به او تذکر دهیم. [۲۹] و [۳۰]

هر مسلمان وظیفه دارد تا به کسب مال حلال بپردازد و مال حرام پرهیز کند. دین اسلام بسیار نسبت به این امر سفارش کرده است. مال حرام تأثیرات بسیار نامطلوبی بر جسم و جان افراد دارد. گسترش لقمه‌ی حرام در جامعه موجب از بین رفتن نیکی‌های می‌شود و اصول اخلاقی از بین می‌رود. پیامبر (ص) در حدیثی می‌فرماید: «کسی که مال حرام بخورد تا چهل شب نمازش پذیرفته نمی‌شود و تا چهل روز دعایش مستجاب نمی‌گردد». [۳۱]

کتابخانه‌های عمومی، اتوبوس‌های شهری، گیاهان و وسایل ورزشی پارک‌ها، چراغ‌های خیابان‌ها، صندلی و نیمکت‌های مدارس، دستگاه‌های خودپرداز بانک‌ها و ... نمونه‌هایی از اموال عمومی است که متعلق به همه‌ی مردم است و استفاده‌ی نادرست یا تخریب آن‌ها، کاری حرام است و فردی که مرتکب این کار شود در برابر همه‌ی مردم مسئول است. [۳۲]

گاهی ممکن است فروشنده‌ای محصولی را به درستی وزن نکند، اما پول آن را به طور کامل از خریدار دریافت کند، ممکن است کارمندی در ساعت کاری، وظایفش را به درستی انجام ندهد اما حقوقش را به طور کامل دریافت کند و یا هر شخصی که وظایفی که به او سپرده شده است را به درستی انجام ندهد. همه‌ی این‌ها نمونه‌هایی از کم‌فروشی هستند. کم‌فروشی در دین اسلام بسیار نهی شده است و آیاتی از قرآن کریم، به سرزنش این کار ناپسند پرداخته است. خداوند در سوره‌ی مطففین می‌فرماید:

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ﴾ (سوره‌ی مطففین، آیه‌ی ۱)

ترجمه‌ی آیه: وای بر کم‌فروشان

پیام آیه: مال حرام از راه کم‌فروشی، باعث سقوط انسان می‌شود و سرانجام بدی در انتظار افراد کم‌فروش است. [۳۳]

۴۴

برایم بگو

احساس شما از اینکه ببینید شخصی بدون اجازه از وسایل دیگری استفاده می‌کند، چیست؟ با او چه برخوردی می‌کنید؟ چرا؟ ناراحت می‌شوم و به گونه‌ای که او ناراحت نشود به او تذکر می‌دهم که این کار اشتباه است؛ زیرا وسایل دیگران امانت است و ما حق نداریم بدون اجازه گرفتن از صاحبان آنها از آن استفاده کنیم.

۴۵

کامل کنید

* مادر مریم فراموش کرده بود ظرف نذری همسایه را به آنها باز گرداند. استفاده از ظرف همسایه برای کارهای آشپزی در منزل کار پسندیده‌ای نیست و بهتر است هرچه زودتر پس داده شود.

* سعید از نانوا بی‌برگشت، نان‌ها را درون سفره گذاشت و دوباره آنها را شمرد. برای بار سوم شمرد. اشتباه نکرده بود. نان‌ها ۱۱ تا بود؛ اما او فقط پول ۱۰ نان را داده بود. با خودش گفت: «پسرم، هرچه سریع‌تر به نانوا بی برو و پول نان اضافه را به نانوا بده و بگو به اشتباه یک نان اضافه‌تر برداشته‌ام و رضایت او را به دست بیاور.

* پارچه‌های بریده‌شده‌ی همسایه‌ها، کنار چرخ خیاطی مادر برای دوختن آماده بود. سارا از پارچه‌های اضافی چند تکه برداشت و به سمیه گفت: با اینها برای عروسکم لباس بدوز. سمیه گفت: نمی‌توانم این کار را بکنم؛ شاید همسایه‌ها به پارچه‌های اضافی‌شان نیاز داشته باشند. اول باید اجازه بگیریم، اگر لازم نداشتند، آن وقت برای عروسکت لباس می‌دوزم.

* امروز پالتوی خود را در مدرسه گم کردم؛ همه‌جا را گشتم، ولی آن را پیدا نکردم. از اینکه بچه‌ها بشنوند یک کلاس پنجمی لباسش را گم کرده است، خجالت می‌کشیدم. بزرگ‌ترهایم هم ممکن بود از شنیدن ماجرا عصبانی شوند. یک پالتوری جالباسی یکی از کلاس‌ها توخجم را به خود جلب کرد. هیچ فرقی با پالتوی من نداشت ولی مطمئن نبودم مال من باشد. اگر مطمئن شوم که پالتوی من است از آن استفاده می‌کنم، در غیر این صورت هرگز به آن دست نمی‌زنم.

بین و بگو

۴۶

کدام یک جزء اموال عمومی است؟ چرا؟

۱ مانند دیگر وسایل مدرسه جزء اموال عمومی است؛ زیرا برای استفاده‌ی همه‌ی دانش‌آموزان است.

۲ جزء اموال عمومی است؛ زیرا برای استراحت و آرامش مردم در پارک‌ها قرار داده شده است.

۳ جزء اموال عمومی است؛ زیرا همه‌ی دانش‌آموزان باید از آن استفاده کنند؛ ولی کیف، دفتر و کتاب، لوازم‌تحریر و دیگر وسایل هر دانش‌آموز، جزء وسایل شخصی او است.

۴ جزء اموال عمومی است و برای حمل و نقل توسط شهرداری هر شهر در پایانه‌های مسافری قرار داده شده است.

* بهترین راه‌های استفاده از هر یک از این اموال عمومی چیست؟ از هر یک از آنها به درستی استفاده کنیم و در حفظ و نگهداری آنها بکوشیم.

* اگر هر یک از اینها جزء اموال شخصی شما یا خانواده‌تان باشد از آنها چگونه استفاده می‌کنید؟ ۱- تور دروازه را نمی‌کشیم و آن را پاره نمی‌کنیم. ۲- بالای نیمکت پارک نمی‌رویم؛ ضربه‌ای به آن نمی‌زنیم و آن را کثیف نمی‌کنیم. ۳- هرگز روی میز مدرسه چیزی نمی‌نویسیم و با وسایل تیز به آنها آسیبی نمی‌رسانیم. ۴- به صندلی‌ها و پنجره‌های اتوبوس و دیگر وسایل درون آن لطمه نمی‌زنیم.

۴۷

تدبّر کنیم

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ﴾ : وای بر کم‌فروشان (سوره‌ی مطففین، آیه‌ی ۱)

* «کم‌فروشی»، به چه معناست؟ فروشنده برای فروش کالای خود باید دقیقاً به همان اندازه‌ی خواسته‌شده توسط مشتری، کالا را وزن کند و بفروشد. اگر کمتر وزن کند و بگوید به اندازه وزن کرده‌ام، کم‌فروشی کرده است.

* این آیه با موضوع درس چه ارتباطی دارد؟ نباید به مال مردم دست‌درازی کرد و حقوقشان را ضایع کرد؛ زیرا مال مردم، امانت است.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

۱ وقتی وارد مغازه‌ای می‌شوم، می‌توانم بدون اجازه‌ی صاحب مغازه شروع به چسیدن خوراکی‌ها کنم.

درست نادرست

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲ بهترین راه استفاده از نیمکت کلاس به عنوان یکی از اموال عمومی ..... است.

پ) وصل کنید.

۳ هریک از کلمات سمت راست را به کلمه‌ی مناسب در سمت چپ وصل کنید. (تهران - مدرسه‌ی صاحب‌الزمان - خرداد ۹۹)

«ب»

- اموال عمومی
- حلال
- حرام

«الف»

- استفاده از وسایل شخصی
- کم‌فروشی
- مترو

ت) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۴) کدام گزینه جزء اموال عمومی نیست؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - خرداد ۹۸)

- ۱) جامدادی هم‌کلاسی
۲) میز مدرسه
۳) وسایل بازی پارک
۴) صندلی اتوبوس

۵) کدام گزینه، مثالی از کم فروشی است؟ (منتخب معلّمان برگزیده)

- ۱) فروشنده، هندوانه را به اندازه کشید و فروخت.
۲) برنج فروش، ۱۰۰ گرم برنج را بیشتر کشید و به مشتری داد.
۳) فروشنده، بدون آگاهی از خرابی ترازویش ۱۰۰ گرم میوه کمتر کشید و فروخت.
۴) وزن سیب، ۲۰۰ گرم کمتر از سه کیلوگرم است و مبلغ سه کیلوگرم از مشتری گرفته شد.

ث) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۶) با استفاده از کلمات زیر، جملاتی مرتبط به هم بنویسید.

حلال - تلاش - خداوند

۷) اگر شما در حیاط مدرسه وسیله‌ای را پیدا کنید، با آن چه می‌کنید؟

۸) یک کارمند چه زمانی در کارش کم فروشی کرده است؟ با یک مثال بیان کنید. (منتخب معلّمان برگزیده)

۱) نادرست؛ فقط با اجازه و رضایت فروشنده باید از خوراکی‌ها چشید [۳۱]. ۲) درست استفاده کردن [۳۲] [۳۳] استفاده از وسایل شخصی ← حلال؛ کم‌فروشی ← حرام؛ مترو ← اموال عمومی [۲۸] و [۳۳] ۴) گزینه‌ی «۱»؛ جامدادی هم‌کلاسی، تنها متعلق به اوست و کسی بدون اجازه حق استفاده از آن را ندارد [۲۷] و [۳۲]. ۵) گزینه‌ی «۴» [۳۳] ۶) بندگان صالح و درستکار خدا برای کسب مال حلال تلاش می‌کنند. آن‌ها آنچه را خداوند حرام کرده، انجام نمی‌دهند. خداوند در بهشت، پاداش این کار نیک آن‌ها را خواهد داد [۲۹]-[۳۰] و [۳۱]. ۷) هر زمان وسیله‌ای را پیدا کنم، برای رساندن آن به صاحبش تلاش می‌کنم و اگر صاحب آن وسیله را پیدا نکردم آن را به دفتر مدرسه تحویل می‌دهم تا صاحب وسیله را پیدا کنند. (حق استفاده از وسیله را ندارم و نمی‌توانم آن را به کسی ببخشم یا هدیه بدهم) [۳۱]. ۸) اگر کارمندی به مسئولیت‌هایی که به او سپرده شده به درستی عمل نکند و در کارش کوتاهی کند، کم‌فروشی کرده است [۳۳].

درس ۷: رنگین‌کمان جمعه

مفاهیم کلیدی

۳۴- آشنایی با غسل جمعه و برخی از احکام آن

۳۵- آشنایی با برخی از آداب و احکام روز جمعه و مراسم نماز جمعه

۳۶- اشتیاق به شرکت در مراسم نماز جمعه

۳۷- برنامه‌ریزی برای شرکت در مراسم نماز جمعه

۳۸- تمایل به انجام غسل جمعه

۳۹- انجام غسل جمعه

۴۰- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

روز جمعه در میان روزهای هفته، برتری ویژه‌ای دارد. بنابراین آداب ویژه‌ای برای این روز در نظر گرفته شده است. یکی از این آداب غسل جمعه است. مؤمنین سعی می‌کنند تا هر جمعه، غسل جمعه انجام دهند و از فضیلت‌های آن بهره ببرند.

یکی دیگر از آداب مهم روز جمعه به جا آوردن نماز جمعه است. خداوند در قرآن کریم در سوره‌ای به نام «جمعه» مؤمنان را به خواندن نماز جمعه دعوت می‌کند. امام جمعه (کسی که نماز جمعه را اقامه می‌کند) پیش از نماز دو خطبه می‌خواند. نماز جمعه دو رکعت و دو قنوت دارد.

پس از نماز هم دسته‌جمعی برای مسلمانان جهان دعا می‌کنند. [۳۴] و [۳۵]

پس از غسل جمعه، بهتر است مومنان در نماز جمعه شرکت کنند؛ زیرا شرکت در نماز جمعه، باعث اتحاد و همدلی مسلمانان می‌شود و نمازگزاران را از اوضاع کشور و جهان اسلام باخبر می‌کند.

علاوه بر غسل جمعه و نماز جمعه، آداب دیگری نیز وجود دارد که انجام آن‌ها در روز جمعه ثواب زیادی دارد؛ از جمله نیکی کردن به دیگران که ثوابش در روز جمعه چند برابر می‌شود. زیارت و صلوات فرستادن (محبوب‌ترین عبادت) بر پیامبر (ص) و خاندان پاک ایشان. گذراندن وقت در کنار خانواده و همین‌طور دعا برای ظهور حضرت مهدی (عج)، بنابراین مؤمنین می‌کوشند تا با برنامه‌ریزی بتوانند وقت خود را

تنظیم کنند تا در مراسم نماز جمعه شرکت کنند. [۳۶] و [۳۷]

همان‌گونه که گفتیم، روز جمعه روز نظافت و پاکیزگی است و انجام غسل جمعه در این روز بسیار سفارش شده است و با اینکه زمان زیادی طول نمی‌کشد اما ثواب بسیار دارد. پیامبر خدا می‌فرماید: «روز جمعه حمام بروید و غسل جمعه کنید...»

غسل جمعه یکی از غسل‌های مستحب است که در دین اسلام بسیار سفارش شده است. وقت آن از اذان صبح جمعه است تا ظهر و بهتر است نزدیک ظهر به جا آورده شود. برای انجام غسل جمعه، ابتدا نیت می‌کنیم و سر و گردن را می‌شوئیم سپس نیمه‌ی راست بدن را و در

پایان، نیمه‌ی چپ بدن را می‌شوئیم؛ طوری که آب به تمام قسمت‌های بدن برسد. [۳۸] و [۳۹]

به دلیل اهمیت برپایی نماز جمعه، خدای مهربان سوره‌ای به همین نام در قرآن کریم آورده است. مسلمانان با شرکت در مراسم نماز جمعه از حال یکدیگر و مسلمانان کشورهای دیگر باخبر می‌شوند.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ﴾ (سوره‌ی جمعه، آیه‌ی ۹)

ترجمه‌ی آیه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هنگامی که نماز جمعه برگزار می‌شود، به سوی آن بشتابید.

پیام آیه: اهمیت برگزاری نماز جمعه نزد پروردگار مهربان، بسیار زیاد است و دلیل آن ایجاد اتحاد میان مسلمانان و نمایش

اقتدار و اتحاد آنان نزد دیگران است. [۴۰]

کامل کنید

با کمک معلم خود، شکل خواندن نماز جمعه را کامل کنید:

نماز جمعه، دو رکعت است. به کسی که نماز جمعه را برای مردم می‌خواند، امام جمعه می‌گویند. امام جمعه ابتدا دو خطبه می‌خواند و سپس همه برای خواندن نماز آماده می‌شویم. در رکعت اول، نیت می‌کنیم و بعد از امام جمعه تکبیرة الاحرام می‌گوییم؛ یعنی می‌گوییم: ﷻ الله اکبر

سپس امام جمعه، حمد و سوره‌ی جمعه را می‌خواند و ما ساکت هستیم و به آن گوش می‌دهیم. آن‌گاه امام، دست‌ها را برای قنوت به آسمان بلند می‌کند و دعا می‌کند. ما نیز قنوت می‌گیریم. سپس رکوع و دو سجده را انجام می‌دهیم.

در رکعت دوم نیز امام جمعه، حمد و سوره را می‌خواند و ما ساکت هستیم. بعد امام جمعه به رکوع می‌رود و ما نیز به رکوع می‌رویم.

امام جمعه بعد از رکوع می‌ایستد؛ دست‌ها را برای قنوت بالا می‌آورد و قنوت را می‌خواند و دعا می‌کند. ما نیز قنوت می‌گیریم و دعا می‌کنیم.

امام جمعه بعد از قنوت بلافاصله به سجده می‌رود و ما نیز ﷻ مانند امام جمعه به سجده می‌رویم.

بعد از دو سجده می‌نشینیم و ذکر تشهد و سلام را همراه با امام جمعه می‌خوانیم.

بررسی کنید

۵۳

با توجه به آنچه خواندید، چه تفاوتی میان نماز جمعه و یک نماز دو رکعتی هست؟

در یک نماز دو رکعتی	در نماز جمعه
خطبه و سخنرانی ندارد.	قبل از نماز دو خطبه دارد.
تنها یک قنوت در رکعت دوم می‌خوانیم.	دو قنوت می‌خوانیم.
در رکعت اول، بعد از حمد و سوره به رکوع می‌رویم و قنوت ندارد.	در رکعت اول، پس از حمد و سوره، قنوت می‌خوانیم.
در رکعت دوم، پس از حمد و سوره، ابتدا قنوت می‌خوانیم و سپس به رکوع می‌رویم.	در رکعت دوم بعد از حمد و سوره به رکوع می‌رویم، سپس قنوت می‌گیریم و بلافاصله به سجده می‌رویم.

تدبّر کنیم

۵۴

به نظر شما، چرا خواندن نماز جمعه، این قدر سفارش شده است؟

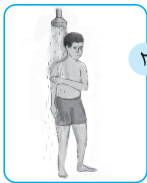
- * آگاهی از مسائل دینی و اخلاقی
- * آگاهی از اوضاع اجتماعی و سیاسی کشورمان و جهان اسلام
- * اتحاد و همدلی بین مسلمانان و آگاهی از احوال یکدیگر

بگرد و پیدا کن

۵۴

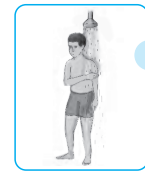
مراحل غسل را به ترتیب شماره گذاری کنید.

۲

۱

۳

به کار بیندیم

۵۵

با توجه به کارهای خوبی که باید روز جمعه انجام دهید، یک برنامه‌ی مناسب برای خودتان بنویسید.

نوع فعالیت	زمان	ردیف
غسل روز جمعه و گرفتن ناخن‌ها	ساعت ۱۰	۱
شرکت در نماز جمعه	ساعت ۱۲	۲
انجام تکالیف مدرسه و کمک به پدر و مادر	بعد از ظهر	۳
رفتن به میهمانی و انجام صله‌ی رحم	غروب آفتاب	۴
مرور تکالیف فردا	شب	۵

دعا کنیم

۵۵

روزهای جمعه، دعا می‌کنم که ... خداوند به من توفیق انجام کارهای نیک را عطا کند و مرا از منتظران واقعی امام زمان (عج) قرار دهد و ظهور ایشان را نزدیک گرداند.

خاطرات خود از شرکت در نماز جمعه را برای دوستانتان در کلاس تعریف کنید. **۵۵** یاد می‌آید اولین بار که همراه پدر و مادرم به نماز جمعه رفته بودیم، باران نم‌نم می‌بارید. من آن روز یاد گرفتم چگونه باید نماز جمعه را بخوانم و اینکه خطبه‌های نماز جمعه بخشی از این نماز حساب می‌شود. من بادقت به سخنرانی امام جمعه گوش می‌کردم. ایشان با قدرت، درباره‌ی حَقِّ مسلّم ما در استفاده از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای صحبت می‌کرد و نمازگزاران با گفتن تکبیر، موافقت خود را با حرف‌های ایشان اعلام می‌کردند. وقتی به خانه بازگشتیم، پدرم کتاب زیبایی را به من هدیه داد و هر بار که آن را می‌خوانم، یاد خاطره‌ی به یادماندنی آن روز می‌افتم.

نماز جمعه در شهر شما در چه مکانی برگزار می‌شود؟ **۵۶** پاسخ پیشنهادی: مُصلی نام امام جمعه‌ی شهر شما چیست؟ **۵۶** پاسخ پیشنهادی: نام امام جمعه‌ی شهر مشهد، حجت‌الاسلام علم‌الهدی است.

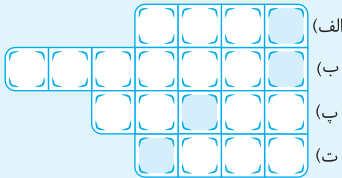
ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

- ۱ در رکعت دوم نماز جمعه، قنوت بعد از رکوع خوانده می‌شود. درست نادرست
- ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.
- ۲ یکی از کارهای مهم و سفارش شده در روز جمعه، نیکی کردن به دیگران است، پس در این روز.....
- پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.
- ۳ کدام گزینه، تفاوت نماز جمعه و نماز صبح را به درستی بیان نکرده است؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۹ - با اندکی تغییر)
- ۱) نماز جمعه خطبه و سخنرانی دارد اما نماز صبح خطبه و سخنرانی ندارد.
- ۲) نماز جمعه دو قنوت و نماز صبح یک قنوت دارد.
- ۳) در رکعت اول نماز جمعه بعد از حمد و سوره قنوت می‌خوانیم اما در نماز صبح به رکوع می‌رویم.
- ۴) نماز جمعه چهار رکعت و نماز صبح دو رکعت است.

ت) کامل کنید.

۴) با پاسخ دادن به سؤالات علوم، جدول را کامل و با کنار هم قرار دادن حروف خانه‌های رنگی، رمز آن را پیدا کنید. (منتخب معلم‌ان برگزیده)

رمز جدول:

- الف) موادی که شکل و حجم ثابتی دارند ..... نامیده می‌شوند.
- ب) جانوری که ستون مهره دارد ..... نامیده می‌شود.
- پ) تبدیل حالت گاز به مایع ..... نامیده می‌شود.
- ت) دومین سیاره نزدیک به خورشید ..... نام دارد.

ث) به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.

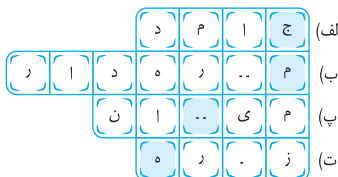
۵) تصویر مقابل نشانگر چندمین مرحله از انجام غسل است؟

ج) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۶) شما در روز جمعه برای امام زمان (عج) چه دعایی می‌کنید؟
- ۷) خداوند در آیه‌ی ۹ سوره‌ی جمعه، کسانی که ایمان آورده‌اند را به انجام چه کاری دعوت می‌کند و چرا؟
- ۸) به نظر شما چرا در دین اسلام، روز جمعه بیشتر از بقیه‌ی روزها اهمیت دارد؟ (منتخب معلم‌ان برگزیده)

۴) رمز جدول: جمعه [۴۰]

۱) درست [۳۵]

۲) به نیازمندان صدقه می‌دهیم [۳۶] و [۳۷].

۳) گزینه‌ی «۴»: نماز جمعه و نماز صبح هر

دو، دو رکعت هستند [۳۵].

۵ سومین (شستن سمت چپ بدن) [۳۸] و [۳۹] ۶ من در روز جمعه دعا می‌کنم برای سلامتی امام زمان (عج) و اینکه هرچه سریع‌تر ایشان ظهور کنند تا عدالت در کل جهان برقرار شود. (اللهم عجل لولیک الفرج) [۳۶] و [۳۷]. ۷ خواندن نماز جمعه - چون نماز جمعه یکی از نمادهای اتحاد مسلمانان است و باعث می‌شود این اتحاد و اقتدار را به دیگران نیز نشان بدهیم [۴۰]. ۸ روز جمعه، روز تعطیل هفته است. پس می‌توان در آن بیشتر کارهای نیک را انجام داد. کارهایی مثل نظافت و پاکیزگی، عبادت، دیدار با خویشان و ... در این روز ثواب کارهای نیک چند برابر می‌شود. همچنین جمعه روز ظهور حضرت صاحب‌الزمان است. پس در این روز چشم به راه ایشان هستیم و برای سلامتی و فرج ایشان دعا می‌کنیم. در این روز نماز جمعه بر ما می‌شود که یکی از نمادهای اتحاد مسلمانان است و در نماز جمعه مسلمانان با یکدیگر دیدار می‌کنند و از مشکلات یکدیگر باخبر می‌شوند و به حل مشکلات می‌پردازند [۳۴]، [۳۶] و [۳۷].

درس ۸: دو نامه

مفاهیم کلیدی

- ۴۱- آشنایی با برخی از آداب معاشرت، پرهیز از بدگویی، تهمت زدن، خبرچینی و مسخره کردن
- ۴۲- تمایل به رعایت آداب اسلامی معاشرت
- ۴۳- تلاش برای پرهیز از رفتارهای نامناسب در معاشرت
- ۴۴- آشنایی با مصادیق بدگویی، تهمت، خبرچینی و تمسخر دیگران
- ۴۵- آشنایی با برخی از نتایج نامطلوب بی‌توجهی به آداب معاشرت با دیگران
- ۴۶- آشنایی با اینکه خدا کسانی را که با دیگران به شایستگی رفتار می‌کنند دوست دارد.
- ۴۷- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

- روابط اجتماعی سالم بین افراد جامعه، اساس یک جامعه است. آداب معاشرت می‌توانند روابط اجتماعی را بسازند. دین اسلام بر رعایت آداب معاشرت تأکید ویژه‌ای دارد و آیاتی از قرآن کریم به رعایت آداب معاشرت سفارش می‌کند. پرهیز از بدگویی، تهمت زدن، خبرچینی و مسخره کردن، برخی از این آداب معاشرت هستند. خداوند در قرآن کریم درباره‌ی مسخره کردن دیگران می‌فرماید: «یکدیگر را مسخره نکنید... و القاب زشت روی یکدیگر نگذارید» و درباره‌ی بدگویی می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید؛ چراکه بعضی از گمان‌ها گناه است». مؤمنین با مطالعه‌ی آیات قرآن کریم درباره‌ی آداب معاشرت، تمایل بیشتری نسبت به رعایت آن‌ها خواهند داشت. [۴۱] و [۴۲]

- خدا و اولیای دین، همواره به رعایت آداب اسلامی معاشرت تأکید دارند؛ زیرا رعایت این آداب اسلامی سبب برقراری آرامش در جامعه می‌شود و باعث می‌شود افراد جامعه از گناه به دور باشند. [۴۳]

- اگر در غیاب شخصی درباره‌ی او سخنان نادرست و در جهت بدبین کردن دیگران نسبت به او بگوییم، مرتکب بدگویی شده‌ایم. اگر کار نادرستی را به شخصی نسبت بدهیم، یعنی به او تهمت زده‌ایم. بیان اتفاقات و مسائل زندگی شخصی پیش دیگران بدون رضایت او، خبرچینی کردن است. مسخره کردن و یا لقب زشت به دیگران دادن، همگی نمونه‌هایی از عدم رعایت آداب معاشرت است که موجب ناراحتی افراد جامعه از یکدیگر و مرتکب شدن به گناه است. این رفتارها در دین اسلام به شدت نهی شده‌اند. [۴۴]

عدم توجه به آداب معاشرت، مشکلات بسیاری در جامعه و بین افراد دارد؛ از جمله اینکه باعث ایجاد ناراحتی و کینه میان افراد می‌شود. همچنین سبب می‌شود که شخص دچار گناه و آلودگی شود. [۴۵]

- همان‌طور که دین اسلام درباره‌ی زشتی عدم رعایت آداب اسلامی معاشرت بسیار سخن گفته، درباره‌ی فواید رفتار شایسته‌ی مؤمنین با یکدیگر هم مطالبی فراوانی بیان کرده است. آیات و روایات بسیاری درباره‌ی شایستگی و ارزشمند بودن رفتارهای نیک و کسانی که این کارهای پسندیده را انجام می‌دهند وجود دارد. به عنوان مثال خداوند در قرآن کریم درباره‌ی ارزش بخشش خطای دیگران و فرو خوردن خشم در سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۳۴ می‌فرماید: «نیکوکاران کسانی هستند که خشم خود را فرو می‌برند و خطاهای دیگران را می‌بخشند». [۴۶]

- در قرآن کریم آیاتی درباره‌ی ارزش رعایت آداب اسلامی معاشرت وجود دارد که نمونه‌هایی از آن‌ها را مطالعه می‌کنیم.

﴿ لَا يَسْخَرُونَ مِنْ قَوْمٍ ... وَلَا تَتَّبِعُوا بِالْأَلْقَابِ ﴾ (سوره‌ی حُجُرَات، آیه‌ی ۱)

ترجمه‌ی آیه: یکدیگر را مسخره نکنید ... و القاب زشت روی یکدیگر نگذارید.

پیام آیه: این آیه در نکوهش مسخره کردن دیگران و لقب زشت به دیگران دادن آمده است.

﴿ وَالكَاطِمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ﴾ (سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۳۴)

ترجمه‌ی آیه: (نیکوکاران کسانی هستند) که خشم خود را فرو می‌برند و خطاهای دیگران را می‌بخشند.

پیام آیه: ارزش بخشش خطای دیگران و فروبردن خشم، نزد خداوند بسیار بالاست و در روایات، پاداش گذشت، معادل پاداش شهید معرفی شده است.

﴿ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴾ (سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۲)

ترجمه‌ی آیه: در کارهای بد، به یکدیگر کمک نکنید.

پیام آیه: این آیه دستور می‌دهد که در انجام گناهان، با یکدیگر همکاری نکنیم.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِمَّا زُكِّرَ لَكُمْ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ ﴾ (سوره‌ی حُجُرَات، آیه‌ی ۱۲)

ترجمه‌ی آیه: ای کسانی که ایمان آوردید! از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید؛ چراکه بعضی از گمان‌ها گناه است.

پیام آیه: بدگمانی گناه و خطاست و مؤمنین باید از این گناه بپرهیز کنند. [۴۷]

برایم بگو

۵۹

غیبت: فرهاد

تهمت: فرهاد

* هر یک از این کارها در کدام رفتار شخصیت‌های داستان دیده می‌شود؟

* این کارهای زشت، چه نتایجی می‌تواند به دنبال داشته باشد؟ نسبت به دوستان خود بدبین می‌شویم و تعداد دوستانمان کم می‌شود. همچنین ممکن است دیگران نیز همین رفتار را با ما داشته باشند.

بگرد و پیدا کن

۶۰

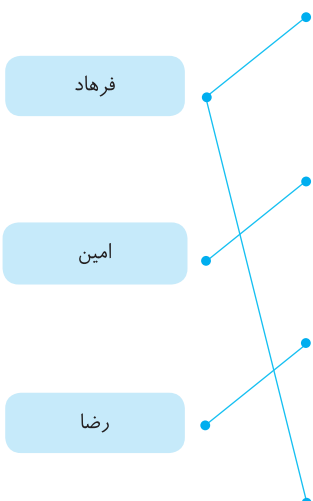
مفهوم هر یک از آیات زیر در رفتار کدام یک از شخصیت‌های داستان دیده می‌شود؟ به آن وصل کنید.

﴿ لَا يَسْخَرُونَ مِنْ قَوْمٍ ... وَلَا تَتَّبِعُوا بِالْأَلْقَابِ ﴾
یکدیگر را مسخره نکنید ... و القاب زشت روی یکدیگر نگذارید.
سوره‌ی حُجُرَات، آیه‌ی ۱۱

﴿ وَالكَاطِمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ﴾
(نیکوکاران کسانی هستند) که خشم خود را فرو می‌برند و خطاهای دیگران را می‌بخشند.
سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۳۴

﴿ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴾
در کارهای بد، به یکدیگر کمک نکنید.
سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۲

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِمَّا زُكِّرَ لَكُمْ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ ﴾
ای کسانی که ایمان آوردید! از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید؛ چرا که بعضی از گمان‌ها گناه است.
سوره‌ی حُجُرَات، آیه‌ی ۱۲

گفت‌وگو کنیم

۶۱

به نظر شما بهترین روش برخورد با کسی که پیش ما از دیگران بدگویی می‌کند، چیست؟ بدون آنکه سخنی بگوییم محل را ترک کنیم تا با رفتارمان فرد غیبت‌کننده متوجه رفتار اشتباهش شود یا به فرد غیبت‌کننده اجازه‌ی ادامه‌دادن سخنانش را ندهیم و خوبی‌های فردی که از آن غیبت می‌شود را عنوان کنیم.

ایستگاه فکر

۶۱

- * اگر کسی لقب زشتی به من نسبت دهد، سکوت می‌کنم و با خودم فکر می‌کنم که چرا با من این رفتار را داشته است، سپس با رفتار خوبم در مقابلش او را متوجه اشتباهش می‌کنم.
- * اگر عیب یا اشتباهی در رفتار یکی از دوستانم باشد، سعی می‌کنم در یک موقعیت مناسب، وقتی که من و او تنها هستیم، طوری که ناراحت نشود، با لحنی خوب و مؤدبانه به او تذکر دهم.
- * اگر دوستم برای من لطفه‌ای از اقوام ایرانی در فضای مجازی ارسال کند، به لطفه‌ای که فرستادم نمی‌خندم و به او تذکر می‌دهم که مسخره کردن اقوام ایرانی کار درستی نیست.

به‌کار ببندیم

۶۱

کامل کنید

۶۲

* چه کارهایی را خدا نمی‌پسندد؟ آنها را رنگ‌آمیزی کنید.

جواب سلام دادن	ناشکر بودن	احترام به دیگران	سخن خوب گفتن	دعوا کردن با دیگران	شکر گزار بودن		تهمت زدن
	نرم و خوب سخن گفتن		با ادب سخن گفتن	با ادب سخن گفتن	سلام کردن	راست‌گویی	
گفتن اف به پدر و مادر	پرخاش نکردن	دنبال عیب دیگران بودن و عیب‌جویی کردن	با ادب سخن گفتن	طعنه زدن	با ادب بودن	سخن بیهوده گفتن	دعا برای دیگران
	تشویق کردن ظالم		حمایت از مظلوم	عصبانی نشدن		دعا برای دیگران	بدگویی کردن از دیگران
خبرچینی نکردن			عیب‌جویی نکردن	القاب زشت به کار بردن	تشکر از دیگران	مسخره کردن	خبرچینی کردن

* کلمه‌ی مشاهده شده را در جای خالی قرار دهید:

امام صادق علیه‌السلام: «بدترین مردم نزد خدا کسی است که مردم از شَرِّ زبان او در امان نیستند.»

ایستگاه خلاقیت

۶۲

اگر من به جای فرهاد بودم بر خشم خود غلبه می‌کردم و کمی فکر می‌کردم که چرا امین این کار را با دوچرخه‌ی من کرده است؟ سپس علت را از خودش می‌پرسیدم تا قضاوت اشتباه نکنم.

اگر من به جای رضا بودم ❁ سعی می‌کردم فرهاد را آرام کنم. سپس به سراغ امین می‌رفتم و درباره‌ی کاری که کرده بود، سؤال می‌کردم (طوری که امین هم ناراحت نشود) و به امین می‌گفتم موضوع را به فرهاد بگویند و او را آرام کند.

* اگر شما به جای یکی از دو شخصیت داستان (فرهاد یا رضا) بودید، چه می‌کردید؟ پاسخ خود را به صورت نمایش خلاق در کلاس اجرا کنید. ❁ می‌توانید نمایش را به این صورت اجرا کنید: یک نفر از شما نقش فرهاد و یک نفر نقش رضا و دیگری نقش امین را به عهده گیرد. همچنین یک نفر دیگر از شما می‌تواند نقش راوی را بازی کند و هر یک جمله‌های مربوط به نقش خود را از نمایشنامه زیر حفظ کند و به درستی اجرا کند.

راوی: امین کمی دیر به کلاس آمد، فرهاد از صبح حالش خوب نبود. فقط به بیرون نگاه می‌کرد و به درس گوش نمی‌داد. بیشتر حواسش به دوچرخه‌ی جدیدی بود که تازه خریده بود و این در حالی بود که روز گذشته با خوشحالی به مدرسه آمده بود و با امین هم شوخی کرد، اما امروز وقتی امین به کلاس آمد، فرهاد بیشتر ناراحت شد به طوری که ناراحتی در رفتارش دیده می‌شد. رضا از او پرسید: «چرا ناراحتی؟» فرهاد پاسخ داد: «امین به هنگام ورود به مدرسه با پیش به دوچرخه‌ی من زد و آن را انداخت!» رضا گفت: «حتماً اتفاقی افتاده است. ناراحت نباش. من از او دلیل این کارش را می‌پرسم.» (راوی: زنگ تفریح رضا به امین گفت: «چرا دوچرخه‌ی فرهاد را انداختی؟» امین پاسخ داد: «عجله داشتم، از روی بدشانسی پایم به دوچرخه‌ی فرهاد خورد و دوچرخه افتاد!» (راوی: رضا از امین خواست تا نزد فرهاد بروند و یک بار دیگر ماجرا را برای فرهاد توضیح دهد. آنها نزد فرهاد رفتند و بعد از اینکه امین ماجرا را تعریف کرد، گفت: «فرهاد، حالا من را می‌بخشی؟» فرهاد (با لبخند) گفت: «بله!»

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

۱) خداوند در آیه‌ی ۱۲، سوره‌ی حُجُرَات می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید؛ چرا که بعضی از گمان‌ها نادرست هستند.» (تهران - مدرسه‌ی سلام - خرداد ۹۹ - با اندکی تغییر)

ب) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۲) کدام رفتار را تهمت زدن می‌نامند؟

۱) نسبت نادرست دادن به کسی

۳) ناسزا گفتن

پ) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۳) دور کارهای ناپسند خط بکشید. (تهران - مدرسه‌ی صاحب‌الزمان - دی ۹۹)

شکرگزاری - خبرچینی - حمایت از مظلوم - سلام کردن - بدگمانی - تمسخر - طعنه زدن - احترام به دیگران

۴) آیه‌ی ﴿وَالكَافِرِينَ الْعَظِيمِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ﴾ به چه موضوعاتی اشاره دارد؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸ - با اندکی تغییر)

ت) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۵) با مرتب کردن کلمات داخل کادر، معنی آیه‌ی ۱۱ سوره‌ی حجرات را بنویسید. (منتخب معلّمان برگزیده)

یکدیگر - مسخره - را - زشت - نگذارید - القاب - روی - نکنید - و - یکدیگر

۶) چگونه می‌توانم با زبان باعث آزار دیگران نشوم؟

۷) اگر ببینیم کسی پیش ما از دیگران بدگویی می‌کند، باید چه رفتاری نشان دهیم؟ (تهران - مدرسه‌ی علم و ادب - دی ۹۸)

۸) به نظر شما چرا نباید در کارهای بد به یکدیگر کمک کنیم؟

۱) نادرست؛ خداوند در آیه‌ی ۱۲، سوره‌ی حجرات می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید؛ چرا که بعضی از گمان‌ها گناه است» [۴۷]. ۲) گزینه‌ی «۱» [۴۴]. ۳) بدگمانی - خبرچینی - تمسخر - طعنه زدن [۴۱] و [۴۲]. ۴) فرو بردن خشم و بخشش خطاهای دیگران [۴۶] و [۴۷]. ۵) یکدیگر را مسخره نکنید ... و القاب زشت روی یکدیگر نگذارید [۴۷]. ۶) با کنترل زبان و جلوگیری از بیان کلمات ناپسند و آزاردهنده [۴۳] و [۴۵]. ۷) بدون اینکه حرفی بزنیم محل را ترک کنیم تا آن شخص متوجه اشتباهش شود یا سخنش را قطع کنیم و درباره‌ی شخص غیبت شونده به نیکی سخن بگوییم [۴۱]، [۴۲] و [۴۳]. ۸) چون اگر کسی در انجام کارهای بد به دیگری کمک کند، باعث می‌شود گناه و آلودگی در جامعه گسترش یابد و عواقب بدی برای هر شخص در پی خواهد داشت [۴۵].

درس ۹: یک جهان جشن!

مفاهیم کلیدی

- ۴۸- آشنایی با واقعه‌ی غدیر خم
- ۴۹- آشنایی با عید غدیر و مراسم آن
- ۵۰- اشتیاق به شرکت در مراسم عید غدیر
- ۵۱- مشارکت در برگزاری مراسم عید غدیر
- ۵۲- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

- یکی از اتفاقات بسیار مهم و بزرگ تاریخ اسلام، مسئله‌ی امامت و جانشینی پیامبر اکرم (ص) است که در تاریخ هجدهم ذیحجه سال دهم هجری اتفاق افتاد. وقتی پیامبر (ص) و یارانانش از سفر حج باز می‌گشت در محلی به نام غدیرخم، حضرت علی (ع) را به عنوان وصی و جانشین خود به همگان معرفی کرد. هنگامی که پیامبر می‌خواست این مطلب ارزشمند را بیان کند، فرمود: خداوند جبرئیل را به سوی من فرستاد و فرمود:

﴿ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ ﴾ (سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۶۷)

ترجمه‌ی آیه: ای رسول خدا آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده است برای مردم بیان کن که اگر بیان نکنی، پیام خدا را به مردم نرسانده‌ای.

پیام آیه: این آیه، اهمیت بیان جانشینی حضرت علی (ع) توسط پیامبر را بیان می‌کند.

سپس دست علی علیه‌السلام را بالا برد و این‌گونه فرمود:

«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ»؛ یعنی: هر کسی من رهبر و سرپرست او هستم، این علی، رهبر و سرپرست اوست.

سپس دست به دعا برداشت و فرمود:

«پروردگارا! با دوستان علی دوست باش و با دشمنان او دشمنی کن؛ پروردگارا یاران علی را یاری و بدخواهان او را خوار گردان.»

در این لحظه، جبرئیل خدمت پیامبر (ص) آمد و این آیه را هدیه آورد:

«امروز دین شما را کامل، و نعمت را بر شما تمام کردم و اسلام را به عنوان آیین جاویدان شما پسندیدم.» (سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۳) [۴۸]

- با توجه به اینکه انتخاب حضرت علی (ع) (مولود کعبه) به امامت و جانشینی پیامبر (ص) ادامه‌ی رسالت مهم پیامبر اکرم (ص) بود، بنابراین روز غدیر و انتخاب حضرت علی (ع) به امامت به اندازه‌ی بعثت و رسالت حضرت محمد (ص) اهمیت دارد. پس مسلمانان به شکرانه‌ی نعمت ولایت و برای عرض احترام خدمت حضرت علی (ع)، هر ساله در روز عید غدیر جشن برپا می‌کنند و شادمانی می‌کنند. شیعیان امیرالمؤمنین علی (ع) هر ساله عید سعید غدیر را باشکوه فراوان برگزار می‌کنند و از برکات معنوی این روز بزرگ بهره‌مند می‌شوند.

[۴۹] و [۵۰]

- شیعیان و دوستداران امیرالمؤمنین علی (ع) با تبریک گفتن به یکدیگر، اظهار شادمانی، پوشیدن لباس نو، احسان و انفاق، صله‌ی رحم، رفع حاجت مؤمنان، احکام و دعا و روزه و عبادت، در برگزاری مراسم عید غدیر مشارکت می‌کنند و علاقه و احترام خود را به حضرت علی (ع) نشان می‌دهند. [۵۱] خدای بزرگ در قرآن کریم بارها به برتری امیرالمؤمنین (ع) اشاره کرده است و ایشان را تنها جانشین شایسته‌ی پیامبر (ص) معرفی کرده؛ با برخی از این آیات آشنا می‌شویم:

﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ ﴾ (سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۵۵)

ترجمه‌ی آیه: سرپرست شما، تنها خداست و پیامبر او و مؤمنانی که نماز را برپا می‌دارند و در حال رکوع به نیازمندان می‌بخشند.

پیام آیه: این آیه‌ی شریفه به بخشش امام علی (ع) در رکوع اشاره دارد و ایشان را به عنوان ولی و سرپرست مؤمنان بعد از پیامبر، معرفی می‌کند.

﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي ﴾ (سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۳)

ترجمه‌ی آیه: امروز دین شما را کامل و نعمت را بر شما تمام کردم.

پیام آیه: این آیه به روز غدیر اشاره می‌کند که در این روز با انتخاب امام علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر (ص)، دین اسلام کامل شد.

﴿ وَ يُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَ يَتِيمًا وَ أَسِيرًا ﴾ (سوره‌ی انسان، آیه‌ی ۸)

ترجمه‌ی آیه: غذای خود را با اینکه به آن نیاز داشتند، به فقیر و یتیم و فرد گرفتاری بخشیدند.

پیام آیه: این آیه به انفاق امام علی (ع) و خانواده‌ی ایشان به فقیر، یتیم و گرفتار اشاره می‌کند.

﴿ وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ (سوره‌ی شعراء، آیه‌ی ۲۱۴)

ترجمه‌ی آیه: خویشاوندان نزدیکت را انداز کن.

پیام آیه: خداوند به پیامبر دستور داده که دعوت به اسلام را ابتدا از نزدیکان خود شروع کند. [۵۲]

۶۷

برایم بگو

با شنیدن نام عید غدیر به یاد چه چیزهایی می‌افتید؟ چرا؟

<p>ولایت و جانشینی امام علی (ع)؛ زیرا در این روز پیامبر اکرم (ص)، امام علی (ع) را به عنوان جانشین خود معرفی کرد.</p>	<p>صله‌ی رحم و دیدار با سیدها؛ زیرا با خانواده‌ام به خانه‌ی سیدها می‌رویم و از آنها عیدی می‌گیریم.</p>	<p>شادی روز عید؛ زیرا مردم در این روز شاد هستند و تلویزیون برنامه‌های متفاوتی را پخش می‌کند.</p>	<p>فرج امام زمان (عج)؛ زیرا اصل این عید برای مولا یمان است که در غیبت به سر می‌برد.</p>
--	--	--	---

۶۹

گفت‌وگو کنیم

* با توجه به آنچه خواندیم، فکر می‌کنید چرا لازم بود پیامبر اسلام برای خود جانشینی انتخاب کند؟ همان‌طور که هر مجموعه‌ای، رهبری برای اداره کردن دارد، دین اسلام هم رهبری به نام پیامبر (ص) داشت تا اگر ایشان در مواقعی حضور نداشتند، یک نفر جانشین ایشان می‌شد و به تمام کارهای مسلمانان رسیدگی می‌کرد و این جانشین باید شایستگی‌های لازم را دارا بود.

۶۹

ایستگاه فکر

داستان را بخوانید و به سؤال پاسخ دهید:

آیه‌ای نازل شد: ﴿ وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ (سوره‌ی شعراء، آیه‌ی ۲۱۴)

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمان یافته بود... آن نوجوان حضرت علی علیه السلام بود.

* چه ارتباطی میان این داستان و این جمله پیامبر هست که فرمود: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ»

در اولین دعوت عمومی مردم به اسلام، کسی جز امام علی (ع) دین اسلام را نپذیرفت!

(در حالی که در این جمع افراد سرشناس حضور داشتند) و امام علی (ع) در تمام مدت ظهور اسلام در شبه جزیره‌ی عربستان همیشه باور

پیامبر (ص) بود تا اینکه در روز غدیر، حضرت محمد (ص) برای تمام مسلمانان حاضر، بر این جانشینی مهر تأیید الهی زدند.

هر آیه به کدام تصویر مربوط است؟

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاتَّمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي﴾

امروز دین شما را کامل و نعمت را بر شما تمام کردم. سوره ی مائده، آیه ۳

﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ، مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَاسِيرًا﴾

غذای خود را با اینکه به آن نیاز داشتند، به فقیر و یتیم و فرد گرفتاری بخشیدند.

سوره ی انسان، آیه ۸

﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾

سرپرست شما، تنها خداست و پیامبر او و مؤمنانی که نماز را برپا می‌دارند و در

حال رکوع به نیازمندان می‌بخشند. سوره ی مائده، آیه ۵۵

* همراه با دوستانم برای عید غدیر جشنی باشکوه در مدرسه یا محله برگزار می‌کنیم.

برای برگزاری این جشن زیبا چه کارهایی انجام می‌دهیم؟ ۱- خرید شیرینی به تعداد کل دانش‌آموزان، ۲- همکاری تعدادی از اولیای دانش‌آموزان، ۳- تدارک و انجام برنامه‌های شاد توسط بعضی از دانش‌آموزان، ۴- تزئین سالن مدرسه و کلاس‌ها
برنامه‌های جشن ما چیست؟ ۱- اجرای سرود مخصوص جشن، ۲- مسابقه بین دانش‌آموزان و اهدای جایزه، ۳- اجرای نمایش شاد

* حالا یک کارت دعوت درست کنید؛ برنامه‌های جشن را در آن بنویسید و دوستانتان را به جشن دعوت کنید.

باسمه تعالی

مراغیزه ز بگرد، کز یکران دیاست علی ز فتح خیر کز فتح دهات

در این ایام شادی و سرور از شما دوست عزیز دعوت می‌گردد تا در مراسم جشن عید غدیر در روز ..... مورخ ..... از ..... ساعت ..... الی ..... حضور به هم رسانید. برنامه‌های جشن غدیر:
۱- سخنرانی توسط خانم/آقای ..... ۲- مولودی خوانی
۳- جشن گلریزان (کمک به بیماران خاص) ۴- مسابقه و اهدای جوایز نفیس
نشانی: .....

خاطرات خودتان را از شرکت در مراسم جشن غدیر در این روز برای دوستانتان تعریف کنید. ما هر سال در روز عید غدیر خم به خانه‌ی دایی‌ام می‌رویم، چون همسر دایی من از سادات است. امسال نیز مانند سال‌های گذشته، ایشان به همه‌ی مهمانان یک اسکناس ۵۰۰ تومانی و کارت پستال به‌عنوان عیدی دادند که روی آن نوشته بود: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَهَذَا عَلِيُّ مَوْلَاً».

* درباره‌ی آداب روز عید غدیر تحقیق کنید و در کلاس برای دوستانتان بخوانید. • از آداب این روز می‌توان به این موارد اشاره کرد: غسل روز عید - لباس تمیز و نو پوشیدن - نماز دو رکعتی - دعا برای فرج امام عصر (عج) - صدقه دادن - انجام کارهای نیک (مانند کمک کردن به دیگران - شاد کردن دیگران) - صلوات فرستادن - صله‌ی رحم - خواندن دعای ندبه - گرفتن جشن و مولودی خوانی

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱ مسلمانان در روز عید غدیر، به دیدار سادات می‌روند.

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲ اگر من در واقعه‌ی غدیر حضور داشتم، .....

پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۳ آیه‌ی «الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ اَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي» به کدام واقعه‌ی تاریخی اشاره دارد؟

۱) عید غدیر

۲) مبعث

۳) تولد حضرت محمد (ص)

۴) تولد حضرت مهدی (عج)

ت) کامل کنید.

۴) با کامل کردن جدول و کنار هم قراردادن حروف خانه‌های رنگی، رمز

جدول را پیدا کنید. (منتخب معلم‌ان برگزیده)

					الف)
					ب)
					پ)

رمز جدول: .....

الف) پیامبر (ص) فرمود: «هر کس من رهبر و ..... او هستم، علی رهبر اوست.»

ب) حضرت علی (ع) غذای خود و خانواده‌اش را به فقیر، ..... و فرد گرفتار بخشید.

ج) روز هجدهم ذیحجه، عید ..... نام دارد.

ث) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

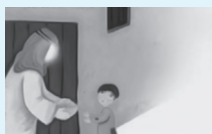
۵) با توجه به ترجمه‌ی آیه‌ی ۶۷ سوره‌ی مائده که در زیر آمده، خداوند از پیامبر (ص) می‌خواهد چه چیزی را برای مردم

بیان کند تا رسالتش کامل شود؟

«ای رسول خدا، آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده است برای مردم بیان کن که اگر بیان نکنی، پیام خدا را به مردم نرسانده‌ای.»

۶) شما چگونه در انجام مراسم عید غدیر مشارکت می‌کنید؟

۷) تصاویر زیر چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟ (منتخب معلم‌ان برگزیده)

۳

۲

۱

۸) چرا حضرت محمد (ص)، حضرت علی (ع) را به عنوان جانشین خود معرفی کردند؟

۱ درست [۴۹] ۲ با حضرت علی (ع) بیعت می‌کردم [۴۹]. ۳ گزینه‌ی «۱» [۵۲]

					الف)
					ب)
					پ)

رمز جدول: سید [۴۸]، [۵۰] و [۵۲]

۵) معرفی جانشین خود (پیامبر (ص)، حضرت علی (ع) را به عنوان جانشین خود معرفی کرد [۴۸]. ۶) با تزئین خانه و محله،

تهیه‌ی هدیه برای سادات، به دیدار سادات رفتن، صله‌ی رحم، شرکت در مراسم جشن، معرفی این روز مهم و با ارزش به کودکان و ...

[۵۰] و [۵۱].

۷ همه‌ی تصاویر درباره‌ی حضرت علی (ع) هستند. در تصویر اول حضرت علی (ع) هنگام رکوع نماز، انگشتر خود را به نیازمند بخشید. تصویر دوم به واقعه‌ی غدیر اشاره دارد که پیامبر دست حضرت علی (ع) را بالا برد و ایشان را به عنوان جانشین خود معرفی کرد و تصویر سوم ماجرای بخشش غذای حضرت علی (ع) و خانواده‌شان به مدت سه روز پی‌درپی به فقرا را نشان می‌دهد [۵۲].

۸ حضرت محمد (ص) به فرمان خدا، حضرت علی (ع) را به عنوان جانشین خود معرفی کرد تا مسلمانان پس از ایشان دچار گمراهی نشوند و رهبری شایسته اداره‌ی امور آن‌ها را در دست بگیرد [۵۳].

دانش آموز عزیز!!! برای مطالعه‌ی خودارزیابی پایانی دی‌ماه به انتهای بخش هدیه‌های آسمان کتاب، قسمت خودارزیابی پایانی مراجعه کنید.

درس ۱۰: در ساحل دجله

مفاهیم کلیدی

- ۵۳- آشنایی با امام هادی (ع) به عنوان امام دهم شیعیان
- ۵۴- احساس علاقه به امام هادی (ع) و اعمال و رفتار ایشان
- ۵۵- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام هادی (ع)
- ۵۶- توانایی تفکر در حدیث و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

امام علی‌التقی (ع) ملقب به امام هادی (ع)، دهمین امام شیعیان و فرزند امام جواد (ع) است. ایشان پس از شهادت پدر بزرگوارشان، در سن نوجوانی به امامت رسید و شاگردان بسیاری از جمله حضرت عبدالعظیم حسنی را تربیت کرد. متوکل، حاکم ستمگر عباسی که از علاقه‌ی مردم نسبت به امام هادی (ع) می‌ترسید دستور داد ایشان را به اجبار از مدینه به سامرا بیاورند. امام هادی (ع) در سامرا زندگی سختی داشت و مدتی هم زندانی بود؛ اما همچنان به هدایت دلسوزانه‌ی مردم مشغول بود. سرانجام هم به فرمان متوکل به شهادت رسید. مرقد مطهر ایشان در شهر سامرا در کشور عراق است. [۵۳]

امام هادی (ع) بسیار مهربان و بخشنده بود. وقتی نیازمندی به خانه‌ی ایشان می‌آمد، قبل از اینکه سخنی بگوید امام به او کمک می‌کرد. وقتی یکی از دوستان امام به بیماری شدیدی مبتلا شده بود، امام هادی (ع) شخصاً داروها را تهیه می‌کرد و برای او می‌فرستاد. یک بار گوسفندان زیادی خرید و گله را به جایی برد که مردمش نیازمند بودند و بین آن‌ها تقسیم کرد. در روزگاری که حاکمان ستمگر حق مردم را پایمال می‌کردند، خانه‌ی ساده‌ی امام هادی (ع) تنها نقطه‌ی امید مردم بود. شیعیان و پیروان ایشان اعمال و رفتار ایشان را الگو قرار می‌دهند و سعی می‌کنند از امام هادی (ع) پیروی کنند. [۵۴] و [۵۵]

امام هادی (ع) در حدیثی می‌فرماید: «به جای اینکه برای عدم موفقیت‌های گذشته حسرت و اندوه بخوری. با داشتن تصمیم و اراده‌ی قوی، آن‌ها را جبران کن.» امام هادی (ع) حسرت خوردن برگزیده را بی‌فایده می‌داند و می‌فرماید بهتر است سعی کنیم با برنامه‌ریزی و عزم جدی، شکست‌های گذشته را جبران کنیم. [۵۶]

کدام قسمت این درس را بیشتر دوست داشتی؟ چرا؟ ☺ وقتی نیازمندی به خانه‌ی امام هادی (ع) می‌آمد، قبل از اینکه سخنی بگوید، امام مهربان آن قدری که بتواند مشکلش را برطرف کند، به او کمک می‌کرد.

یکی از دوستانش به بیماری شدیدی مبتلا شد. پزشک برایش دارو نوشت. اما هرچه جست‌وجو کردند، دارویش را پیدا نکردند. امام هادی علیه‌السلام همین که فهمید دوستش به دارو نیاز دارد، به دنبال تهیه‌ی آن دارو رفت؛ آن را پیدا کرد و برای دوستش فرستاد. یک بار گوسفندان زیادی خرید و همراه یکی از یارانش آنها را به چرای بردند. در بازگشت، خبری از گله نبود. مردم از دوست امام پرسیدند: پس گوسفندان چه شدند؟ - گله را به جایی بردیم که مردمش نیازمند بودند. امام گوسفندان را میان آنها تقسیم کرد.

دلیل: زیرا امام هادی (ع) برای آنکه دیگران در آسایش باشند، خود را به سختی می‌انداخت و همواره به فکر دیگران بود.

۷۶

بررسی کنید

با توجه به متن درس، چند نمونه از ویژگی‌های امام هادی علیه‌السلام را بنویسید. بخشنده، دلسوز، مهربان و باهوش. دوست دارید کدام یک از این ویژگی‌ها را شما هم داشته باشید؟ همه‌ی این ویژگی‌ها، به ویژه باهوش و بخشنده بودن.

۷۶

ایستگاه فکر

به نظر شما این رفتار با کدام یک از داستان‌های درس ارتباط دارد؟ داستانی که امام هادی (ع) گوسفندان زیادی خرید و در بین مردم نیازمند تقسیم کرد.

۷۶

خاطره‌گویی

این سخن از امام هادی علیه‌السلام را بخوانید.

امام هادی علیه‌السلام: «به جای اینکه برای عدم موقّیت‌های گذشته حسرت و اندوه بخوری، با داشتن تصمیم و اراده‌ی قوی، آنها را جبران کن.»

آیا شما خاطره‌ای در این باره دارید؟ آن را در کلاس برای دوستانتان تعریف کنید. بله، هنگامی که کارنامه‌ی نیمسال اول را گرفتم، متوجه شدم بعضی از بچه‌های کلاس از نظر درسی، بهتر از من هستند. تصمیم گرفتم تا با تلاش بیشتر در نیمسال دوم جبران کنم.

۷۷

گفت‌وگو کنیم

از این نوشته، چه برداشتی دارید؟ با دوستانتان در گروه گفت‌وگو کنید. حاکمان عباسی به جای آنکه در خدمت مردم باشند و قدرت را در اختیار امام هادی (ع) قرار دهند، نه تنها اعتنایی به امام (ع) و مردم نمی‌کردند، بلکه به آنها بی‌احترامی و بی‌حرمتی نیز می‌کردند. در این شرایط امام هادی (ع) به خدا توکل می‌کرد و به رسالت خود ادامه می‌داد.

۷۷

کامل کنید

* ای امام مهربانم! شما وقتی می‌فهمیدی یکی از دوستانت مشکلی دارد یا به چیزی نیاز دارد شتابان به کمک او می‌رفتی، بدون آنکه چشم‌داشتی داشته باشی.

* با اینکه دشمنانت دوست نداشتند شما زنده بمانید ولی گاهی رفتار شما در آنها اثر می‌گذاشت و رفتار آنها را تغییر می‌داد.

* دوست دارم من هم مانند شما باشم و از تمام رفتارهایتان الگو بگیریم تا به خدا نزدیک‌تر شوم.

* ای کاش در آن روزها پیش شما بودم و می‌توانستم چهره‌ی زیبای شما را ببینم؛ از سخنان شما استفاده می‌کردم و شما را یاری می‌کردم.

۷۸

بگرد و پیدا کن

کدام یک از خانه‌های جدول زیر با یکدیگر مرتبط است؟ آنها را یک رنگ کنید.

امام حسن عسکری علیه‌السلام	امام هادی علیه‌السلام	خلیفه‌ی ستمگر	محلّ شهادت
یکی از شاگردان	امام دهم	نام پدر	نام فرزند
متوکل	عبدالعظیم حسنی	امام جواد علیه‌السلام	سامرا

۷۸

با خانواده

تاریخ تولّد و شهادت امام هادی علیه‌السلام را از روی تقویم پیدا کنید و آن را در اینجا بنویسید.

روز شهادت: ۳ رجب سال ۲۵۴ هجری قمری

روز تولّد: ۱۵ ذی‌الحجه سال ۲۱۲ هجری قمری

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱) سامرا، پنجاه سال پایتخت حاکمان عباسی بود.

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲) ما مسلمانان تلاش می‌کنیم مانند امام هادی (ع) ..... (منتخب معلم‌ان برگزیده)

پ) وصل کنید.

۳) کلمات سمت راست را به کلمات مناسب در سمت چپ که مرتبط با امام هادی (ع) است را به هم وصل کنید. (یک مورد در سمت چپ اضافه است.)

«الف»	«ب»
• نام پدر	• امام حسن عسکری (ع)
• نام فرزند	• امام رضا (ع)
• نام پدربزرگ	• امام جواد (ع)
	• امام موسی کاظم (ع)

ت) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

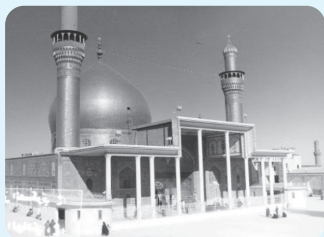
۴) کدام گزینه لقب امام محمد تقی (ع) است؟

۱) عسکری	۲) هادی	۳) جواد	۴) متوکل
- ۵) کدام بیت با سخن امام هادی (ع) که می‌فرمایند: «به جای اینکه برای عدم موفقیت‌های گذشته حسرت و اندوه بخوری، با داشتن تصمیم و اراده‌ی قوی، آن‌ها را جبران کن.» هم مفهوم است؟
- ۱) هر که عیب دگران پیش تو آورد و شمرد / بی‌گمان عیب تو پیش دگران خواهد برد
- ۲) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود / مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
- ۳) میازار موری که دانه‌کش است / که جان دارد و جان شیرین خوش است
- ۴) توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر بنا بود

ث) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۶) درباره‌ی یکی از مشهورترین شاگردان امام هادی (ع) هر چه می‌دانید، بنویسید.

۷) با استفاده از تصویر روبه‌رو و کلمات زیر، سه جمله بنویسید.

خورشید - سامرا - راهنما

۸) به نظر شما کدام ویژگی‌های رفتاری امام هادی (ع) را می‌توانیم در زندگی امروز به کار بگیریم؟

- ۱) نادرست؛ سامرا، ۵۵ سال پایتخت حاکمان عباسی بود [۵۳]. ۲) بخشنده و دلسوز باشیم تا به خدا نزدیک‌تر شویم [۵۵].
- ۳) نام پدر ← امام جواد (ع)، نام فرزند ← امام حسن عسکری (ع)، نام پدربزرگ ← امام رضا (ع) [۵۳] ۴) گزینه‌ی «۲» [۵۳]
- ۵) گزینه‌ی «۲» [۵۶] ۶) امام هادی (ع) شاگردان زیادی تربیت کرد که همه از عالمان بزرگ شدند. یکی از مشهورترین شاگردان ایشان، حضرت عبدالعظیم حسنی است که یکی از شخصیت‌های بزرگ علمی و جهادی است و حرمش در شهر ری قرار دارد [۵۳].
- ۷) دو خورشید درخشان در آسمان شهر سامرا می‌درخشید. حرم شریف امام‌های بزرگوار ما شیعیان، امام هادی (ع) و امام حسن عسکری (ع) در این شهر قرار دارد. این دو راهنمای بزرگ، روشنی‌بخش دل مؤمنان هستند [۵۳]. ۸) ما مسلمانان می‌توانیم با الگو قرار دادن امام هادی (ع)، همواره در زندگی تلاش کنیم و هیچوقت ناامید نشویم و برای رفع مشکلات دوستان خود و نیازمندان تلاش کنیم و بخشنده، خداپرست و درستکار باشیم [۵۴] و [۵۵].

مفاهیم کلیدی

- ۵۷- آشنایی با امام حسن عسکری (ع) به عنوان امام یازدهم شیعیان
- ۵۸- احساس علاقه به امام حسن عسکری (ع) و اعمال و رفتار ایشان
- ۵۹- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام حسن عسکری (ع)
- ۶۰- توانایی تفکر در پیام حدیث و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

– امام حسن عسکری (ع)، فرزند امام هادی (ع) و یازدهمین امام شیعیان است. ایشان هم مانند پدر بزرگوارشان توسط خلفای ستمگر عباسی، به اجبار از مدینه به سامرا آورده شد. امام حسن عسکری (ع) در محله‌ای به نام «عسکر» یعنی منطقه‌ی نظامیان سکونت داده شد تا همیشه زیر نظر حاکمان عباسی باشد. از روزهای ابتدای امامت ایشان، جاسوسان خلفای عباسی اطراف خانه‌ی امام (ع) می‌گشتند تا دوستان و یاران امام را شناسایی کنند و به شهادت برسانند. بنابراین امام می‌فرمود: «وقتی مرا در شهری می‌بینید به من سلام ندهید و با دست به من اشاره نکنید که جانتان در خطر است». با وجود همه‌ی سختی‌ها، امام مخفیانه برای مردم نامه می‌نوشت و به هدایت آن‌ها مشغول بود. سرانجام در سن ۲۸ سالگی به دستور معتمد خلیفه‌ی ستمگر عباسی به شهادت رسید. [۵۷]

– امام حسن عسکری (ع) نیز همچون پدر بزرگوار و اجداد مطهرشان، مظهر مهربانی و بخشش بود. ایشان به قدری مهربان و باگذشت بود که حتی به زندانبانان خود هم لطف می‌کرد و آن‌ها پس از مدت کوتاهی، از شیفتگان و محبان امام (ع) شده بودند. وقتی خلیفه‌ی عباسی به زندانبانان اعتراض کرد که چرا به امام شیعیان سخت نمی‌گیرید؟ آنان پاسخ دادند: چگونه می‌توانیم نسبت به مردی که روزها روزه می‌گیرد و شب‌ها تا صبح مشغول عبادت خداست، سخت‌گیری کنیم؟ از نگاهش مهربانی و عطوفت می‌بارد. ما را به سفره‌ی ساده خویش دعوت می‌کند و همواره برای ما دعا می‌کند. پیروان واقعی امام حسن عسکری (ع) با مطالعه‌ی زندگی و اعمال و رفتار ایشان، سعی می‌کنند ایشان را الگوی زندگی خود قرار دهند. [۵۸] و [۵۹]

– امام حسن عسکری (ع) در حدیثی می‌فرماید: «بهترین دوست تو کسی است که اشتباه تو را فراموش کند و نیکی تو را از یاد نبرد.» این جمله به این معنی است که دوست واقعی از خطا و اشتباه دوستش می‌گذرد و او را می‌بخشد و اشتباه او را فراموش می‌کند؛ اما هرگز نیکی‌هایی که دوستش در حق او انجام داده است را فراموش نمی‌کند؛ بلکه به خاطر می‌سپارد. [۶۰]

۸۱

برایم بگو

چرا خلیفه‌ی عباسی از آزادی امام حسن عسکری علیه‌السلام و ارتباط او با مردم می‌ترسید؟ زیرا امام مردم را راهنمایی و هدایت می‌کرد و این کار قدرت و نفوذ خلیفه‌ی عباسی را به خطر می‌انداخت.

۸۱

ایستگاه خلاقیت

این داستان را بخوانید. برای آن یک عنوان انتخاب کنید و آن را به صورت نمایش در کلاس اجرا کنید. «الگوی برتر» دانش‌آموز عزیز می‌توانی همراه با دوستان، هر کدام نقش یکی از شخصیت‌های داستان را برعهده بگیرید و آن را به صورت نمایش در کلاس اجرا کنید.

* با توجه به داستان‌های درس، چند نمونه از ویژگی‌های امام حسن عسکری علیه‌السلام را بنویسید.

* دوست داری کدام یک از این رفتارها را بیشتر در خودت ایجاد کنی؟ پاسخ پیشنهادی: با ایمان بودن

* اگر من به زیارت امام هادی علیه‌السلام و امام حسن عسکری علیه‌السلام در سامرا بروم از خدای مهربان می‌خواهم که فرج فرزندشان (امام عصر (عج)) را زودتر برساند تا مردم دنیا کمتر ظلم و ستم ببینند و از آنها می‌خواهم که ذره‌ای از علم خود را نصیبم گردانند.

* به نظر من چیزی که باعث می‌شد امام حسن عسکری علیه‌السلام در زندان‌های تنگ و تاریک امیدوار باشد این بود که وعده‌ی الهی محقق خواهد شد و فرزندش روزی جهان را آن‌گونه که امام دوست دارند، از ظلم و ستم نجات می‌دهد و دیگر هیچ نیازمندی وجود نخواهد داشت.

* چه ارتباطی میان سخن امام و این جمله وجود دارد: «همیشه نیمه‌ی پریوان را ببین.» دیدن نیمه‌ی پریوان نیاز به دیدگاه مثبت افراد دارد که باید در تمام مراحل زندگی نکات مثبت دیگران را به خوبی ببینیم و کمتر به فکر کینه‌توزی باشیم. پس دوست خوب هم باید خوبی‌های دوستش را ببیند و از اشتباهات او بگذرد.

* با کمک اعضای خانواده درباره‌ی این تصاویر، متنی کوتاه بنویسید و در کلاس بخوانید. شهری که امام هادی (ع) و امام حسن عسکری (ع) در آن دفن هستند، شهر سامرا است. این شهر از زمان حیات این دو امام بزرگوار، محل مخالفان امامان شیعه تا به امروز است. وقتی مخالفان دیدند که عده‌ی بسیاری به زیارت امامان می‌روند، در اسفند سال ۱۳۸۴، گنبد و گلدسته‌ی حرم این دو امام بزرگوار را تخریب کردند، اما به همت دوستداران این دو امام معصوم، گنبد و گلدسته‌های آسیب‌دیده در حال مرمت و بازسازی است.

* اطلاعات زیر را درباره‌ی زندگی امام حسن عسکری علیه‌السلام جمع‌آوری کنید و به کلاس گزارش دهید.

- نام: حسن
- محل تولد: مدینه
- نام پدر: علی (امام هادی (ع))
- نام پدربزرگ: محمد (امام جواد (ع))
- مدت امامت: ۶ سال
- شهرهایی که در آن زندگی کرده‌اند: مدینه و سامرا
- دشمنان ایشان: حاکمان عباسی (معتز، مهتدی و معتمد)
- محل دفن: سامرا

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱) امام حسن عسکری (ع) یازدهمین معصوم است.

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲) پیروان واقعی امام حسن عسکری (ع) کسانی هستند که ..... (منتخب معلم‌ان برگزیده)

پ) وصل کنید.

۳) کلمات سمت راست را به کلمات مناسب در سمت چپ که مرتبط با امام حسن عسکری (ع) است را به هم وصل کنید.

«الف»	«ب»
• محل تولد	• سامرا
• محل دفن	• امام جواد (ع)
• نام پدر	• امام هادی (ع)
• نام پدربزرگ	• مدینه

ت) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۴- کدام رفتار امام حسن عسکری (ع) باعث می‌شد تا مأموران زندان به او علاقمند شوند؟
 ۵- برای نشان دادن علاقه‌ی خود به امام حسن عسکری (ع) جمله‌ای بنویسید.
 ۶- تعدادی از ویژگی‌های اخلاقی امام حسن عسکری (ع) را بنویسید.
 ۷- با استفاده از کلمات زیر دو جمله درباره‌ی امام حسن عسکری (ع) بنویسید. (منتخب معلمان برگزیده)

سامرا - عسکر - هدایت

۸- چرا مسلمانان به امام حسن عسکری (ع) علاقه دارند و احترام زیادی برای ایشان قائلند؟

۱- نادرست؛ امام حسن عسکری یازدهمین امام و سیزدهمین معصوم است [۵۷]. ۲- مطالعه‌ی زندگی و اعمال و رفتار ایشان، سعی می‌کنند ایشان را الگوی زندگی خود قرار دهند [۵۸] و [۵۹]. ۳- محل تولد ← مدینه؛ محل دفن ← سامرا؛ نام پدر ← امام هادی (ع)؛ نام پدر بزرگ ← امام جواد (ع) [۵۷] ۴- امام حسن عسکری (ع) در زندان هم مثل همیشه مشغول راز و نیاز بود. روزها روزه می‌گرفت و شب‌ها غرق نیایش بود. ایشان به قدری مهربان بود که هنگام غذا، مأموران زندان را به سفره‌ی ساده‌ی خویش دعوت می‌کرد. همین اخلاق خوب و بی‌نظیر باعث شد تا مأموران زندان به ایشان علاقه‌مند شوند [۵۸]، [۵۹] و [۶۰]. ۵- امام مهربان و مظلوم، سعی می‌کنم از شما صبوری و مهربانی را بیاموزم و به عبادت خدا بپردازم [۵۸] و [۵۹]. ۶- ایمان به خدا - دلسوزی - مهربانی - کمک به ستم‌دیدگان و نیازمندان [۵۸]. ۷- امام حسن عسکری (ع) در شهر سامرا، در منطقه‌ای نظامی به نام عسکر در شرایط سخت زندانی بود. ایشان با وجود سختی‌هایی که می‌کشید اما دست از عبادت خدا برنمی‌داشت و همچنان به هدایت مسلمانان مشغول بود [۵۷]. ۸- زیرا ایشان یکی از امامان معصوم بودند که از جانب خداوند برای هدایت مردم انتخاب شده بودند. ایشان برای انجام وظیفه‌ی الهی خود بسیار سختی کشیدند اما با صبوری و مهربانی به وظیفه‌ی خود عمل می‌کردند و دلسوز مردم بودند. به همین دلیل است که مسلمانان نسبت به او علاقه‌ی خاصی داشتند و احترام زیادی برایشان قائل بودند [۵۸] و [۶۰].

درس ۱۲: خورشید پشت ابر

مفاهیم کلیدی

- ۶۱- آشنایی با امام مهدی (عج) به عنوان دوازدهمین امام شیعه
 ۶۲- آشنایی با مشخصات امام زمان (عج)
 ۶۳- آشنایی با داستان تولد حضرت مهدی (عج)
 ۶۴- احساس علاقه به امام زمان (عج) و اعمال و رفتار ایشان
 ۶۵- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام زمان (عج)
 ۶۶- آگاهی یافتن به زنده بودن حضرت مهدی (عج) و اینکه ایشان امام زمان ما است که در غیبت به سر می‌برند.
 ۶۷- درک و فهم نسبت به توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان

– امام مهدی (عج)، دوازدهمین امام و چهاردهمین معصوم و آخرین جانشین پیامبر (ص) است. که در سال ۲۵۵ هجری در سامرا به طور مخفیانه متولد شد. پدر بزرگوار ایشان، امام حسن عسکری (ع) و مادر ایشان، نرجس است.
«مهدی»، «منصور» و «ولی عصر» از لقب‌های مشهور امام زمان (عج) است. مشهورترین لقب ایشان، «قائم» به معنای قیام کننده است؛ چرا که ایشان بزرگ‌ترین قیام را در دنیا علیه ستمگران انجام خواهد داد.

معصوم: معصوم کسی است که هیچ‌گاه گناه نمی‌کند، چهارده معصوم ما عبارت‌اند از: پیامبر (ص)، حضرت زهرا (س) و دوازده امام. [۶۱]

– پیامبر (ص) درباره‌ی امام مهدی (ع) می‌فرماید: «مهدی از خاندان من و از اهل بیت من است. نام او مثل نام من است. او شبیه‌ترین مردم به من است از جهت گفتار و رفتار و رخسار». یکی از ویژگی‌های امام زمان (عج)، تولد مخفیانه است که این ویژگی ایشان به حضرت موسی (ع) شباهت دارد. همچنین امام زمان (عج) عمر طولانی دارد که این ویژگی ایشان، شبیه حضرت نوح (ع) است. [۶۲]
– خلیفه‌ی ستمگر عباسی دستور داده بود هر زن باردار یا زنی بانو زاد شیرخواری که دیده شد، به دربار او بیاورند، چراکه می‌دانست روزی فرزندی از نسل پیامبر (ص) به دنیا خواهد آمد که دشمن ظالمان خواهد بود. به همین دلیل همیشه خانه‌ی امام حسن عسکری (ع) را زیر نظر داشتند. به امر خداوند حضرت مهدی (ع) به طور مخفیانه بدون اینکه کسی بداند در منزل امام حسن عسکری (ع)، به کمک حکیمه خاتون عمه‌ی امام متولد شد. [۶۳]
– مشهورترین لقب امام زمان (عج) قائم به معنای قیام‌کننده است. امام مهربان و همیشه به فکر ما است، برای ما دعا می‌کند و از حال ما باخبر است. کارهای خوب ما ایشان را خوشحال و کارهای بد ما ایشان را ناراحت می‌کند. پس بهتر است همیشه کارهای خوب انجام دهیم و از گناهان و بدی‌ها فاصله بگیریم تا قلب نازنین ایشان را ناراحت نکنیم و کاری کنیم که دعای ایشان، شامل حال ما باشد. [۶۴] و [۶۵]
همان‌گونه که در هر دوره‌ای، پیامبر یا امامی بوده است که راهنمای مردم دوران خود بود، امام مهدی (عج) نیز امام عصر و زمان ما است و با وجود اینکه سال‌هاست در غیبت به سر می‌برد؛ اما از پشت پرده‌ی غیبت راهنمای مردم است و مردم در زمان غیبت نیز می‌توانند از حضرت مهدی (عج) بهره‌مند گردند و وجود ایشان باعث امنیت و آرامش جهان می‌گردد. [۶۶]
– پیامبر اسلام می‌فرماید: «مردم هنگام غیبت حضرت مهدی از هدایتش بهره می‌برند، همان‌گونه که از خورشید پشت ابر بهره می‌برند». امام مهدی (عج) مانند خورشید درخشانی است که اگرچه جمال بی‌ظنیرش را نمی‌بینیم، ولی از روشنایی‌اش سود می‌بریم و برای رسیدن زمان ظهورش دست به دعا بر می‌داریم. [۶۷]

چه شباهت‌هایی میان امام زمان **عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ** و خورشید پشت ابر وجود دارد؟

خورشید پشت ابر	امام زمان عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ
بالاخره زمانی از پشت ابر بیرون می‌آید.	روزی امام زمان (عج) ظهور می‌کند و همه شاد می‌شوند.
هر چند مردم آن را نمی‌بینند از نور و فواید آن بهره‌مند می‌شوند.	از هدایت و راهنمایی‌هایش به طور غیر مستقیم بهره می‌گیرند.
همه موجودات به نور خورشید نیاز دارند، ولی خورشید به آنان نیاز ندارد.	همه به هدایت امام نیاز دارند، ولی ایشان به کمک کسی نیاز ندارد.

ق	ر	ع	ی	و	ن	م
ا	ک	ت	ب	ل	ز	ن
ث	ب	ا	ل	ی	ع	ص
م	ه	د	ی	ع	ب	و
چ	س	ت	ز	ص	ذ	ر
ح	ج	ت	ظ	ر	ج	*

- * پاسخ این سؤالات را در متن پیدا کنید و خانه‌های آن را رنگ بزنید؛ چه می‌بینید؟
- یکی از لقب‌های حضرت مهدی **عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ** است که وقتی آن را می‌شنویم به احترام ایشان می‌ایستیم: **قائم**.
  - یکی از لقب‌های امام زمان **عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ** به معنای هدایت شده: **مهدی**.
  - از لقب‌های امام زمان **عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ** به معنای صاحب عصر و زمان: **ولی عصر**.
  - از لقب‌های امام زمان **عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ** به معنای یاری شده: **منصور**.

* آنچه می‌بینید با موضوع درس چه ارتباطی دارد؟ عدد ۱۲ دیده می‌شود که اشاره به این دارد که امام زمان (عج) دوازدهمین امام ما شیعیان است.

به این سؤالات درباره‌ی امام زمان عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ پاسخ دهید. پاسخ‌ها را به ترتیب شماره‌ها به صورت عمودی در جدول قرار دهید و رمز را از قسمت مشخص شده، بخوانید؛ این کلمه با امام زمان چه ارتباطی دارد؟ امام حسن عسکری (ع)، نام پدر بزرگوار امام زمان (عج) است.

۱- نام عمه‌ی ایشان؟

۲- چندمین امام؟

۳- نام مادر؟

۴- اولین کلامی که پدر در گوش راست فرزند گفت؟

۵- محل تولد؟

۶- چندمین معصوم؟

پيامب الزمان

۶ ↓	۴ ↓	۳ ↓	۲ ↓	۱ ↓	۵ ↓	۱ ↓	۲ ↓	۱ ↓
چ	ن	ا	ز	ح	س	ا	م	ا
ه	ن	ذ	و	ح	ع	ا	م	ا
ا	ا	ج	ه	ا	س	ا	ی	ا
ر	ر	ا	ی	ا	ک	ا	ن	ن
د	د	ر	ن	ن	ر	ا	و	و
ه	ه	ا	ن	ن	م	ا	خ	ت
م	م	ر	ن	ن	ر	ا	ا	و
ی	ی	ا	ن	ن	ا	ا	ن	ن
ن	ن	ا	ن	ن	ا	ا	ن	ن

امام حسن عسکری (ع)

۹۲

بررسی کنید

هریک از این ویژگی‌های امام زمان علیه‌السلام به کدام یک از پیامبران شباهت دارد؟

چهره و رفتار

عمر طولانی

تولد مخفیانه

پیامبر گرامی اسلام (ص)

حضرت نوح (ع)

حضرت موسی (ع)

۹۲

به‌کار ببندیم

• تلاش کنم تا کارهای نیک را بیاموزم و در زندگی از آنها استفاده کنم و تا می‌توانم به دیگران نیز یاد دهم.

• با تمام توانم در نیکی کردن به پدر و مادرم، دعا کردن برای فرج شما، خوب درس خواندن، درست فکر کردن و احترام به دیگران بکوشم.

ارزشیابی مستمر

(الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱ امام زمان (عج) دوازدهمین امام شیعیان است.

(ب) گزینه‌ی درست را با علامت مشخص کنید.

۲ کدام لقب حضرت مهدی (عج) به معنی یاری شده و پیروز است؟ (تهران - مدرسه‌ی علوی - خرداد ۹۹)

۴ ولی عصر

۳ منتظر

۲ منصور

۱ قائم

(پ) به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.

۳ کدام ویژگی امام زمان (عج) به حضرت موسی (ع) شباهت دارد؟

(ت) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

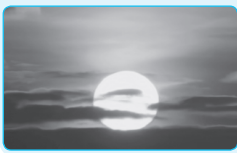
۴ چند ویژگی امام زمان (عج) را بنویسید.

۵ چرا امام زمان (عج) مخفیانه متولد شد؟

۶ با مرتب کردن کلمات زیر جمله‌ای درباره‌ی امام زمان (عج) بنویسید. (منتخب معلمان برگزیده)

دنیا - قائم - قیام - بزرگ‌ترین - حضرت - را - انجام - در - خواهد داد

۷ می‌دانیم که حضرت مهدی (عج) امام زمان ما هستند و از حال ما آگاهند. چگونه می‌توانیم برای حل مشکلات خود از ایشان کمک بگیریم؟

۸ با توجه به تصویر روبه‌رو امام زمان به چه چیزی شبیه شده است و چرا؟ (منتخب مَعلمان برگزیده)

۱ درست [۶۱] ۲ گزینه‌ی «۲» [۶۱] ۳ تولد مخفیانه [۶۲] ۴ امام مهدی (عج) امام عصر و زمان ما است و با وجود اینکه سال‌هاست در غیبت به سر می‌برد؛ اما از پشت پرده‌ی غیبت راهنمای مردم است و مردم در زمان غیبت نیز می‌توانند از حضرت مهدی (عج) بهره‌مند گردند و وجود ایشان باعث امنیت و آرامش جهان می‌گردد. ایشان در حالی که جهان را ظلم و ستم فرا گرفته روزی ظهور خواهد کرد و دنیا را پر از عدالت می‌کند [۶۴]، [۶۵] و [۶۶]. ۵ خلیفه‌ی عباسی دستور داده بود هر زن باردار یا زنی را با نوزادی شیرخوار دیدند، دستگیر کنند؛ چون می‌دانست روزی فرزندی از نسل پیامبر به دنیا خواهد آمد که امید مظلومان است و دشمن ظالمان؛ به همین دلیل امام زمان (عج) مخفیانه متولد شد [۶۳]. ۶ حضرت قائم، بزرگ‌ترین قیام را در دنیا انجام خواهد داد [۶۱]. ۷ با خواندن هر روزه‌ی دعای فرج، هم می‌توانیم برای ظهور آقا صاحب‌الزمان دعا کنیم و هم گشایش کارهای خود را از خداوند بزرگ بخواهیم. گشایش و فرج امور مؤمنین در گرو فرج امام زمان (عج) است [۶۶] و [۶۷]. ۸ امام زمان (عج) در زمان غیبت مانند خورشید پشت ابر است. همان‌طور که خورشید پشت ابر روزی بیرون می‌آید، امام زمان هم روزی ظهور خواهد کرد [۶۷].

درس ۱۳: کوچک‌های بزرگ!

مفاهیم کلیدی

۶۸- آشنایی با مفهوم اسراف و روش‌های پرهیز از آن

۶۹- تقویت نگرش منفی نسبت به اسراف

۷۰- تلاش برای پرهیز از اسراف در زندگی فردی و جمعی

۷۱- آشنایی با معانی و مصادیق اسراف

۷۲- آشنایی با فواید پرهیز از اسراف

۷۳- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

– اسراف به معنی زیاده‌روی و مصرف بی‌جا و بی‌اندازه است. هر آنچه خداوند بزرگ در اختیار ما بندگان، قرار داده اگر به درستی و در موقعیت مناسب استفاده نکنیم، یعنی در مصرف آن نعمت اسراف کرده‌ایم. با تقویت ایمان و ارزش‌های اخلاقی، امر به معروف و نهی از منکر، معرفی الگوهای صرفه‌جویی و اصلاح الگوی مصرف می‌توان از اسراف جلوگیری کرد. [۶۸]

– اسراف باعث از بین بردن منابع مادی و معنوی، دچار شدن به گناه، خشم خداوند و محرومیت از رزق و روزی می‌شود. پس چه بهتر که بتوانیم با کنترل خود مانع از اسراف شویم. مسلمانان موظفند در زندگی فردی و زندگی اجتماعی، از اسراف پرهیز کنند و در استفاده‌ی صحیح

و به‌جا از منابع تلاش کنند. [۶۹] و [۷۰]

گاهی افراد با خراب کردن یا از بین بردن یک وسیله یا سرمایه اسراف می‌کنند. گاهی با بدون استفاده رها کردن وسیله باعث اسراف می‌شوند و گاهی با مصرف بیش از اندازه و خارج از حد نیاز؛ تمامی این موارد نمونه‌های اسراف هستند. یکی از موارد اسراف، تلف کردن وقت است که شاید در نگاه اول خیلی مهم به نظر نرسد، اما یکی از نمونه‌های بزرگ اسراف است که اگر جلوی اسراف آن گرفته شود، فایده‌های بسیاری نصیب فرد و جامعه می‌شود. [۷۱]

پرهیز از اسراف فواید بسیاری دارد؛ از جمله اینکه باعث افزایش ثروت می‌شود. همچنین با ترک اسراف و کمک به نیازمندان می‌توان فاصله‌ی فقیر و غنی را کم نمود، یکی دیگر از آثار مثبت پرهیز از اسراف و شکر نعمت، افزایش نعمت هاست. [۷۲]

دین اسلام تأکید فراوانی بر مصرف صحیح و پرهیز از اسراف دارد. در قرآن کریم هم به این مطلب اشاره شده است:

﴿ وَلَا تُسْرِفُوا، إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾ (سوره‌ی اعراف، آیه‌ی ۳۱)

ترجمه‌ی آیه: اسراف نکنید، زیرا خدا اسراف‌کاران را دوست ندارد.

پیام آیه: کسانی که صرفه‌جویی می‌کنند محبوب خداوند هستند و اسراف‌کنندگان محبوب و دوست خدا نیستند. [۷۳]

۹۶

هدیه‌های آسمان

درس ۱۳. کوچک‌های بزرگ!

۹۳

سؤال متن

اگر در شهر بزرگ ما فقط شیر آب هزار خانه خراب باشد و آن را تعمیر نکنند، چقدر می‌شود؟ صدهزار لیتر! تازه این برای یک شهر است! اگر فقط ده شهر از کشور بزرگمان را در نظر بگیریم چقدر می‌شود؟ یک میلیون لیتر!

۹۴

سؤال متن

اگر هزار خانه این کار را بکنند، می‌شود صد و بیست هزار نان؛ این برای یک شهر! اگر فقط پنجاه شهر از کشورمان را حساب کنیم، چقدر می‌شود؟ شش میلیون نان!

۹۵

برایم بگو

چه نمونه‌های دیگری از این کوچک‌های بزرگ سراغ دارید؟ در مصرف برق - در مصرف گاز شهری

۹۶

گفت‌وگو کنیم

با گفت‌وگو در گروه، نمونه‌هایی از اسراف را در مدرسه‌ی خود فهرست، و راه‌حل‌های جلوگیری از آنها را پیشنهاد کنید.

شماره	نمونه‌ی اسراف در مدرسه	راه حل پیشنهادی
۱	استفاده‌ی بیش از حد از لامپ مدرسه	ساعت‌های زیادی می‌توان لامپ‌های اضافی را خاموش کرد.
۲	استفاده‌ی بیش از حد از آب	به اندازه‌ی نیاز آب مصرف کنیم و شیرهای آب را ببندیم باز نگذاریم.
۳	استفاده‌ی بیش از حد از کاغذ	به اندازه‌ی مورد نیازمان از کاغذها برای درست کردن کاردستی استفاده کنیم.
۴	تغذیه‌ی دانش‌آموزان	به اندازه‌ی نیازمان تغذیه بخیریم و باقیمانده‌ی خوراکی‌هایمان را دور نریزیم.

۹۶

تدبّر کنیم

* با توجه به جمله‌ی زیر در هر یک از این موارد، اسراف چگونه روی می‌دهد؟

اسراف نکردن یعنی درست مصرف کردن و درست مصرف کردن یعنی به جا و به اندازه مصرف کردن

حضور در شبکه‌های اجتماعی / بازی‌های رایانه‌ای / وضو و غسل

هدر رفتن وقت / هدر رفتن وقت / هدر رفتن آب (در صورت باز گذاشتن زیاد شیر آب)

* برای جلوگیری از اسراف در هر مورد چه راه‌حل‌هایی را پیشنهاد می‌دهید؟ حضور در شبکه‌های اجتماعی: قوی‌تر کردن ارتباطات خانوادگی / بازی‌های رایانه‌ای: انجام بازی‌های فکری و خواندن کتاب داستان‌های جذاب / وضو و غسل: زیاد مصرف نکردن آب

بررسی کنید

۹۷

* با توجه به سخن پیامبر، در هریک از موارد زیر چگونه باید عمل کنیم؟
روز جمعه است و دوست دارم ساعت‌ها بازی کنم اما ساعت بازی باید به گونه‌ای باشد که از دیگر کارهایم عقب نمانم.
تعطیلات تابستان است و می‌خواهم همه‌ی برنامه‌های تلویزیونی را تماشا کنم اما بهتر است بخشی از این زمان را برای مطالعه قرار دهم.
مدادم کوچک شده است ولی هنوز در دستم جا می‌شود؛ دوست دارم از مداد جدیدی استفاده کنم که پدرم برایم خریده است ولی تا حد امکان از مدادم استفاده می‌کنم تا دیگر قابل استفاده نباشد؛ بعد به سراغ مداد جدید می‌روم.

بین و بگو

۹۸

از این تصویرها چه برداشت‌هایی دارید؟
به جای آنکه تعداد زیادی لامپ پرمصرف استفاده کنیم، از تعداد کمی لامپ کم مصرف و با هزینه‌ی برق کمتر، استفاده کنیم.

به جای استفاده از اتومبیل شخصی که باعث ترافیک و آلودگی هوا می‌شود، می‌توانیم از وسایل حمل و نقل عمومی برای کاهش آلودگی هوا و کاهش مصرف سوخت و کم شدن ترافیک استفاده کنیم.

با خانواده

۹۸

فهرستی از مواردی را که در خانه‌ی شما از اسراف جلوگیری می‌شود با کمک اعضای خانواده تهیه کنید و در کلاس بخوانید.

۱ سعی می‌کنیم نان را به اندازه بخیریم و دور نریزیم.

۱

۲ در ساعت‌های غیرضروری بخاری یا کولر را روشن نمی‌کنیم.

۲

۳ برای درست کردن کاردستی از کاغذهای باطله استفاده می‌کنیم.

۳

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

۱ روشن گذاشتن چراغ آشپزخانه، در حالی که کسی آنجا حضور ندارد، اسراف است. درست نادرست

ب) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۲ کدام رفتار، نشانه‌ی اسراف است؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - خرداد ۹۸)

۱ حمام کردن

۳ روشن گذاشتن بخاری و بازگذاشتن پنجره‌ها

۲ استفاده از کولر در گرما

۴ غذا خوردن

پ) به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.

۳ یک راه برای صرفه‌جویی در زمان بنویسید.

۴ دو نمونه از اسراف در زندگی اجتماعی را بنویسید.

۵ با استفاده از کلمات زیر، سه جمله بنویسید.

عمر - نعمت - اسراف

۶ چگونه می‌توان از اسراف کردن در آب هنگام وضوگرفتن پرهیز کرد؟ (منتخب معلم‌ان برگزیده)

۱ درست [۶۸] و [۷۱] ۲ گزینه‌ی «۳» [۷۱] ۳ برنامه‌ریزی برای کارها و عمل به آن‌ها در زمان مناسب خود [۷۱]. ۴ اسراف منابع عمومی مثل آب و برق - استفاده‌ی نابه‌جا از وسیله‌ی نقلیه‌ی شخصی به جای وسیله‌ی نقلیه‌ی عمومی (چرا که باعث آلودگی هوا می‌شود) [۶۸] و [۷۱]. ۵ خداوند نعمت‌های فراوانی به انسان‌ها بخشیده است. یکی از این نعمت‌ها عمارت است. اسراف عمر، بزرگترین اسراف است و انسان‌ها باید از اسراف آن جلوگیری کنند و قدردان این نعمت باشند [۷۱]. ۶ بهتر است هنگام وضو گرفتن، شیرآب را باز نگذاریم تا در مصرف آب اسراف نکرده باشیم. هنگام کشیدن مسح سر و پا بهتر است شیرآب را ببندیم [۷۲]. ۷ چون آن‌ها قدر نعمت‌هایی که دارند را نمی‌دانند و شکرگذار نیستند [۶۹] و [۷۳]. ۸ خرید به مقدار کافی، نه بیشتر از نیاز و نگاه‌داری آن در فریزر، گرم کردن نان یا غذا هر بار در حد مصرف [۷۰].

درس ۱۴: بزرگ‌مرد تاریخ

مفاهیم کلیدی

- ۷۴- آشنایی با امام خمینی، به عنوان رهبر انقلاب اسلامی و یکی از پیروان واقعی ائمه‌ی اطهار
- ۷۵- احساس علاقه و احترام نسبت به امام خمینی و اعمال و رفتار ایشان
- ۷۶- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام خمینی
- ۷۷- آگاهی از پیروی مردم از امام خمینی
- ۷۸- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

- سال‌های پیش از انقلاب اسلامی، سال‌های سخت و غم‌انگیزی بود و مردم در فقر و رنج زندگی می‌کردند. در سال ۱۳۴۲ عالمی بزرگ و دلیر با یاری خدا و حمایت مردم به پاخاست و پرچم قیام را بر دوش نهاد. نام او روح الله خمینی بود. او بسیار با ایمان، آگاه و شجاع بود و از شاه و ابرقدرت‌های جهان ترسی نداشت. مردم ایران به ندای امام پاسخ دادند و همه‌ی قشرهای جامعه مخصوصاً جوانان چون رودی خروشان به یاری او آمدند. امام خمینی پس از پانزده سال مبارزه با سرنگون کردن حکومت شاه بهار ایمان، عزت، آزادی و آزادگی را به ایران و ایرانیان هدیه داد و اینگونه بود که انقلاب اسلامی ایران با رهبری امام خمینی در تاریخ ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید. [۷۴]

- امام خمینی یک شخصیت بزرگ تاریخی است که نه تنها ایرانیان، بلکه تمام مردم آزاده‌ی دنیا به ایشان علاقه دارند و احترام خاصی برایشان قائل هستند. ایشان برنامه‌ی زندگی روشن و دقیقی داشتند. هرکاری نزد ایشان زمان مشخصی داشت. هر روز چند مرتبه قرآن می‌خواند. برای نماز اهمیت فوق‌العاده‌ای قائل بود و هرگز آن را به تأخیر نمی‌انداخت و تا اواخر عمر هر روز پیاده روی می‌کرد و حرکتهای ورزشی را به راحتی انجام می‌داد. مردم می‌توانند با الگو گرفتن از روش زندگی و اخلاق و رفتار امام خمینی، راه سعادت را برای خود هموار کنند. [۷۵] و [۷۶]

- وقتی مردم ایران از قیام امام خمینی علیه حکومت شاه آگاه شدند، ایشان را به عنوان رهبر خود پذیرفتند و به پیروی از ایشان پرداختند. روش مبارزه‌ی امام خمینی و رفتار تأثیرگذار ایشان، موجب محبوبیتشان میان مردم شده بود. پیروی مردم از رهبری آگاه و خدانشناس موجب پیروزی انقلاب اسلامی ایران شد. [۷۷]

– امام خمینی با مشاهده‌ی ظلمی که در زمان حکومت شاه وجود داشت، تصمیم به مبارزه با او گرفت و با اینکه شاه صاحب قدرت و نفوذ فراوان بود، اما امام خمینی از قدرت او ترسید و شجاعانه با او مبارزه کرد. خداوند در قرآن کریم درباره‌ی رفتار با ستمگران می‌فرماید:

﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ (سوره‌ی هود، آیه‌ی ۱۱۳)

ترجمه‌ی آیه: هیچ‌گاه بر ستمگران تکیه نکنید.

پیام آیه: این آیه ما را به برخورد شجاعانه با ستمگران و عدم سازش با آن‌ها سفارش می‌کند. [۷۸]

برایم بگو

۱۵۱

هریک از این ویژگی‌های امام خمینی (رحمة الله علیه)، شما را به یاد کدام امام یا پیامبر می‌اندازد؟ چرا؟
مبارزه با طاغوت ❁ حضرت محمد (ص)؛ زیرا ایشان نیز در زمان خود با بدی‌ها و طاغوت مبارزه کرده‌اند.

شجاعت

مبارزه با طاغوت

شجاعت ❁ حضرت علی (ع)؛ زیرا ایشان برای یاری دین اسلام نسبت به سایر مردم، شجاعت بیشتر و شهامت بالاتری از خود نشان داد.

تدبّر کنیم

۱۵۲

﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ : هیچ‌گاه بر ستمگران تکیه نکنید. (سوره‌ی هود، آیه‌ی ۱۱۳)

این آیه به کدام ویژگی امام خمینی (رحمة الله علیه) اشاره می‌کند؟ در این باره با دوستانتان گفت‌وگو کنید. ❁ ایستادگی در برابر ظلم و ستم. ایشان در برابر ستم شاه به پا خاست و با همراهی و حمایت مردم توانست علیه حکومت او انقلاب کند.

بین و بگو

۱۵۲

چه ارتباطی میان تصویر و جمله‌ی امام درباره‌ی اسرائیل وجود دارد؟
حکومت‌هایی که ظلم و ستم می‌کنند و مردم سرزمین‌های دیگر را به اسارت می‌گیرند و کشورشان را به زور، اشغال می‌کنند، باید روزی از بین بروند.

اسرائیل باید از بین برود

گفت‌وگو کنیم

۱۵۳

جملاتی از امام خمینی (رحمة الله علیه) در ابتدای کتاب درسی آمده است. به نظر شما چگونه می‌توانیم به این سفارش‌ها عمل کنیم؟ ❁ در مدرسه به درس خوب گوش کنیم و یاد بگیریم و در خانه تمرینات کتاب را به خوبی حل کنیم و رفتاری داشته باشیم تا پدر و مادرمان از ما خشنود باشند.

بررسی کنید

۱۵۳

* هریک از این خاطره‌ها به کدام ویژگی امام اشاره می‌کند؟ ❁ خاطره‌ی اول: وقت‌شناسی / خاطره‌ی دوم: قرائت روزانه‌ی قرآن / خاطره‌ی سوم: اهمیت بسیار به خواندن نماز اول وقت / خاطره‌ی چهارم: ورزشکار بودن (در حد توانایی جسمانی)
* کدام یک از این ویژگی‌ها را بیشتر دوست دارید؟ چرا؟ ❁ ورزشکار بودن؛ زیرا انسان را شاداب می‌کند و قدرت و توانایی جسمانی‌اش را افزایش می‌دهد.

* کدام یک از این خاطره‌ها با این پیام قرآنی ارتباط دارد؟ ❁ خاطره‌ی دوم، اینکه امام هر روز قرآن می‌خواندند.

﴿فَاقْرَئُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ...﴾ : به هر اندازه که می‌توانید قرآن بخوانید. (سوره‌ی مزمل، آیه‌ی ۲۰)

با توجه به این سخن از مقام معظم رهبری، چرا مردم رهبری امام خمینی (رحمة الله علیه) را پذیرفتند؟ **ب** زیرا مردم از ظلم و ستم حکومت پهلوی که افراد را در زندان می انداخت و آنها را شکنجه می داد و می کشت، خسته شده بودند و به دنبال کسی می گشتند تا مسیر جدیدی را به آنها نشان دهد و این شخص، کسی نبود جز امام خمینی (ره) که عالمی بزرگ، دلیر، آگاه، شجاع و باایمان بود و به دستورات دین اسلام عمل می کرد.

با کمک اعضای خانواده و مطالبی که در این درس از زندگی امام خمینی (رحمة الله علیه) یاد گرفتید، ایشان را در چند جمله توصیف کنید. **ب** عالمی بزرگ و باایمان بود و توانست حکومت جمهوری اسلامی را در ایران برپا کند، در حالی که تا قبل از آن و در تمام طول تاریخ، حکومت های پادشاهی بر ایران حاکم بودند.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱ امام خمینی اولین بار در سال ۱۳۵۷ علیه حکومت شاه قیام کرد.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲ شجاعت امام خمینی (ره) ما را به یاد حضرت علی (ع) می اندازد زیرا

۳ دوست دارم من هم مثل امام خمینی

پ) به سؤال های زیر پاسخ کامل دهید.

۴ ترجمه ی آیه ی ﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ را بنویسید.

۵ چرا امام خمینی می گفت: «اسرائیل باید از بین برود»؟

۶ عبارت قرآنی «به هر اندازه که می توانید قرآن بخوانید» چه ارتباطی با خصوصیات رفتاری امام خمینی دارد؟

(منتخب معلمان برگزیده)

۷ با حروف داخل جدول دو کلمه بسازید و با آن کلمات جمله ای درباره ی

امام خمینی بنویسید. (منتخب معلمان برگزیده)

س	ط	م	ه
ر	ب	ا	ل
ا	غ	ز	ن
د	ف	و	ت

۸ به نظر شما چرا مردم این قدر امام خمینی (ره) را دوست دارند؟

۱ نادرست؛ امام خمینی اولین بار در سال ۱۳۴۲ علیه حکومت شاه قیام کرد [۷۴]. **۲** ایشان برای یاری دین اسلام نسبت به سایر مردم، شجاعت بیشتر و شهامت بالاتری از خود نشان داد [۷۴] و [۷۵]. **۳** مقابل ستمکاران بایستیم و از مظلومان دفاع کنیم [۷۵] و [۷۶]. **۴** هیچ گاه بر ستمگران تکیه نکنید [۷۸]. **۵** چون اسرائیل حکومتی ظالم و ستمگر بود و مردم سرزمین های دیگر را به اسارت می گرفت و کشور آن ها را به زور اشغال می کرد. به همین دلیل امام خمینی می گفت: «اسرائیل باید از بین برود» [۷۸]. **۶** امام خمینی (ره) هر روز چند مرتبه قرآن می خواندند؛ معمولاً بعد از نماز صبح و قبل از نمازهای روزانه قرآن می خواندند. ایشان در هر فرصتی که بین کارهای روزانه شان پیش می آمد، نیز قرآن قرائت می کردند [۷۵] و [۷۶]. **۷** طاغوت - مبارزه / امام خمینی (ره) در زمان خود با بدی و طاغوت مبارزه کردند [۷۴]. **۸** چون امام خمینی (ره) بسیار باایمان، آگاه و شجاع بود و از شاه و ابر قدرت های جهان ترسی نداشت به همین دلیل مردم از ایشان پیروی کردند و ایشان بعد از پانزده سال مبارزه، با سرنگون کردن حکومت شاه بهار ایمان، عزت، آزادی و آزادی را به ایران و ایرانیان هدیه داد [۷۵] و [۷۷].

مفاهیم کلیدی

- ۷۹- آشنایی با مراسم مربوط به بزرگداشت پیروزی انقلاب اسلامی
- ۸۰- سالگرد انقلاب، یادآور تلاش موفق مردم برای همراهی با یکدیگر و با رهبری آن است.
- ۸۱- ظلم ستیزی مردم ایران؛ همبستگی مردم در پیروزی
- ۸۲- اطاعت از رهبری
- ۸۳- بزرگداشت قهرمانان انقلاب اسلامی
- ۸۴- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

- انقلاب اسلامی ایران در ۲۲ بهمن ماه سال ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی به پیروزی رسید. مردم ایران هر سال از تاریخ ۱۲ بهمن ماه که سالگرد بازگشت امام خمینی به ایران است، تا ۲۲ بهمن که سالگرد پیروزی انقلاب است، جشن می‌گیرند. این ده روز، دهه‌ی فجر نام دارد. آخرین روز دهه‌ی فجر ۲۲ بهمن است که مردم با راهپیمایی، همدلی و اتحاد خود را به همه نشان می‌دهند. مراسم مختلفی در کشور برای بزرگداشت انقلاب اسلامی برگزار می‌شود. به عنوان مثال، در مدارس مسابقات مختلف برگزار می‌شود، تئاتر یا سرود اجرا می‌شود و مدارس آذین‌بندی می‌شوند. [۷۹]

- سالگرد انقلاب اسلامی، یادآور تلاش و هم‌بستگی مردم ایران و البته پیروی آنان از رهبری آگاه و دانا است. مردم ایران با یکدلی و اتحاد به مبارزه با حکومت شاه پرداختند و با اطاعت از رهبرشان به پیروزی رسیدند. [۸۰]، [۸۱] و [۸۲]

- برای پیروزی انقلاب اسلامی، جوانان زیادی جان خودشان را تقدیم کردند و شهید شدند. علاوه بر آن‌ها، علمای بسیاری نیز در راه پیروزی انقلاب، به شهادت رسیدند، حتی پس از پیروی انقلاب اسلامی هم، دشمنان برای از بین بردن این عالمان بزرگ تلاش می‌کردند و توانستند تعدادی از آن‌ها را به شهادت برسانند، مثل شهید مطهری و شهید بهشتی. یکی از دلایل برپایی مراسم بزرگداشت انقلاب اسلامی، زنده نگه داشتن نام و یاد این شهدای گرانقدر است. [۸۳]

- اتحاد و یکدلی مردم ایران و اطاعت از رهبری خداجو، باعث پیروزی آن‌ها شد. این اتفاق، با این آیه از قرآن کریم درباره‌ی همبستگی و تکیه بر فرمان الهی و قرآن مطابقت دارد. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ (سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۰۳)

ترجمه‌ی آیه: همگی به ریسمان الهی چنگ بزنید و متفرق نشوید.

پیام آیه: پیروزی از قرآن و همبستگی، باعث موفقیت می‌شود. در این آیه، منظور از ریسمان الهی، قرآن است. [۸۴]

آنچه در این تصویر می‌بینید با پیروزی انقلاب اسلامی ایران چه ارتباطی دارد؟ مردم ایران با رهبری امام خمینی (ره) در مقابل ظلم و ستم حکومت پهلوی ایستادند و انقلاب کردند که سبب خروج شاه و بازگشت امام خمینی (ره) به ایران شد. انقلاب ما در ۲۲ بهمن سال ۵۷ به پیروزی رسید. بعد از رحلت امام خمینی (ره) رهبری کشور ما ایران به آیت‌الله خامنه‌ای سپرده شد.

تدبّر کنیم

۱۱۲

﴿وَاَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾: همگی به ریسمان الهی چنگ بزنید و متفرّق نشوید. (سوره ی آل عمران، آیه ی ۱۰۳)
 این آیه را بخوانید. مفهوم آیه با کدام موضوع درس ارتباط دارد؟ همبستگی و اتحاد مردم در بهمن سال ۱۳۵۷ و یک صدا شدن آن‌ها در قبول رهبری امام (ره).

بررسی کنید

۱۱۳

با توجه به محتوای درس، چه کسانی برای پیروزی و حفظ انقلاب اسلامی ایران، رنج و زحمت بسیاری کشیدند؟ کسانی که در این راه جان خود را از دست داده‌اند، کسانی که از بسیاری از داشته‌های خود گذشتند، مانند روحانیون، معلمان و مردمی که خالصانه در سراسر کشور دست به تظاهرات می‌زدند.

تحقیق کنید

۱۱۳

این قهرمانان در پیروزی انقلاب اسلامی ایران نقش مهمی داشتند. درباره‌ی یکی از آنها و نقش او در انقلاب، تحقیق کنید و به کلاس گزارش دهید. شهید مطهری: در اوایل انقلاب اسلامی بسیاری از افراد تحصیل کرده و روشن فکر در قسمت‌های مختلف حکومت، مشغول به کار بودند و این گروه دیدگاه‌های متفاوتی با دیدگاه روحانیت داشتند. به طوری که در بعضی از مسائل، نظرهای مدارس حوزه‌های علمیه را نمی‌پذیرفتند. شهید مرتضی مطهری، کسی بود که توانست قشر تحصیل کرده و روشن فکر آن دوره را از دیدگاه‌های اصلی اسلام آگاه کند و به خوبی درباره‌ی مسائل مختلف با آنها مناظره داشته باشد. در واقع، شهید مطهری توانست پیوند عمیقی بین دانشگاه و حوزه‌های علمیه برقرار کند و روز شهادت ایشان را به عنوان روز معلم نام‌گذاری کرده‌اند.

گفت‌وگو کنیم

۱۱۵

تلاش و رشادت نوجوانان سال ۱۳۵۷ در کنار بزرگ‌ترها باعث تولّد انقلاب شد. ما بچه‌های امروز برای حفظ این انقلاب می‌توانیم به خوبی تاریخ و سرگذشت مردمانی را که به خاطر اهداف خود از جان و مالشان گذشتند و سختی‌های بسیار کشیدند، مطالعه کنیم و بفهمیم که این آرامش به همین راحتی ایجاد نشده است.

ایستگاه خلافت

۱۱۵

اگر قرار باشد در مدرسه‌ی شما جشنی به مناسبت دهه‌ی فجر برپا شود، برای برگزاری آن، چه پیشنهادهایی دارید و خود چه نقشی در آن به عهده می‌گیرید. با مرتبی پرورشی مدرسه و معلم خود مشورت کنید.

* پیشنهادهای گروه ما برای برگزاری جشن:

- ۱- مسابقه‌ی کتابخوانی
  - ۲- مسابقه‌ی مقاله‌نویسی
  - ۳- اجرای گروه نمایش دانش‌آموزی
- * نقش من: شرکت در گروه نمایش

با خانواده

۱۱۵

از بزرگ‌ترهای خود سؤال کنید چه شعاری را از راهپیمایی سال ۵۷ به یاد دارند. چند نمونه را در کلاس ارائه کنید. برادرارتشی، چرا برادرکتشی / استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی / بگو مرگ بر شاه، بگو مرگ بر شاه

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

۱) قهرمانان شهید انقلاب! از بهترین یاران امام خمینی (ره) در پیروزی انقلاب اسلامی بودند. درست نادرست

ب) جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲) ما هر سال در جشن پیروزی انقلاب اسلامی شرکت می‌کنیم تا ..... (منتخب معلمان برگزیده)

پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۳) کدام فعالیت جزء مراسم بزرگداشت پیروزی انقلاب اسلامی نیست؟

۱) حضور در راهپیمایی   ۲) خواندن نماز   ۳) شرکت در سخنرانی   ۴) تزئین کوچه و خیابان

- ۴ ترجمه‌ی آیه‌ی مقابل چه ارتباطی با پیروزی انقلاب اسلامی دارد؟ «همگی به ریسمان الهی جنگ بزنید و متفرق نشوید.»
 (۱) مسلمانان در اثر تلاش پیروز شدند.
 (۲) مسلمانان با توکل بر خدا پیروز شدند.
 (۳) مسلمانان در اثر اتحاد با یکدیگر پیروز شدند.
 (۴) مسلمانان با پیروی از رهبرشان پیروز شدند.
- ت) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

- ۵ اگر قرار باشد در محله‌ی شما جشنی به مناسبت دهه‌ی فجر برگزار شود، چه پیشنهادی برای برگزاری جشن دارید؟
 ۶ دهه‌ی فجر یعنی چه؟
 ۷ تصویر روبه‌رو یادآور کدام واقعه‌ی تاریخی است؟

۸ در جدول زیر، چهار کلمه‌ی زیر را طوری قرار دهید که در هر ردیف و هر ستون کلمه‌ی تکراری قرار نگیرد؟ (پیروزی - انقلاب - شهید - وطن) (منتخب معلم‌ان برگزیده)

انقلاب	پیروزی	شهید	
شهید			
وطن			

- ۱ درست [۸۳] ۲ یاد شهدای انقلاب اسلامی را گرامی بداریم [۸۱] و [۸۳]. ۳ گزینه‌ی «۲» [۷۹] ۴ گزینه‌ی «۳» [۸۴]
 ۵ تزئین محله - دعوت از اهالی محله - برگزاری مراسم سخنرانی با دعوت از یکی از بزرگان محله که در راهپیمایی‌ها و پیروزی انقلاب حضور داشتند و ... [۷۹].

۸ [۸۲]، [۸۳] و [۸۴]

وطن	شهید	پیروزی	انقلاب
پیروزی	وطن	انقلاب	شهید
انقلاب	پیروزی	شهید	وطن
شهید	انقلاب	وطن	پیروزی

۶ فاصله‌ی زمانی ده روز از بازگشت امام خمینی (ره) به ایران در ۱۲ بهمن تا روز پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن را دهه‌ی فجر می‌گویند که در این مدت به برگزاری جشن و حفظ یاد و خاطره‌ی شهدای انقلاب می‌پردازیم [۷۹]، [۸۰] و [۸۲]. ۷ امام خمینی در تاریخ ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ به ایران بازگشت و با رهبری ایشان انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن به پیروزی رسید [۷۹] و [۸۰].

درس ۱۶: روزنامه‌های دیواری

مفاهیم کلیدی

- ۸۵- آشنایی با نام قیامت به عنوان روز حساب
 ۸۶- آشنایی با احادیث در مورد محاسبه اعمال
 ۸۷- تمایل به انجام وظایف خود برای داشتن حسابرسی سریع و آسان
 ۸۸- تلاش برای محاسبه اعمال
 ۸۹- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

زندگی انسان‌ها با مرگ در این دنیا پایان نمی‌پذیرد، بلکه جایگاه افراد در قیامت مشخص خواهد شد. خداوند عادل است و هر فرد را براساس اعمالی که انجام داده مورد حسابرسی دقیق قرار می‌دهد و او را به پاداش یا کیفر عملی که انجام داده خواهد رساند. به همین دلیل یکی از نام‌های روز قیامت در قرآن کریم، «یوم الحساب» است. یعنی روزی که به حساب اعمال افراد رسیدگی می‌شود. [۸۵]

حضرت رسول اکرم (ص) و ائمه‌ی اطهار درباره‌ی حسابرسی اعمال در روز قیامت، بسیار سخن گفته‌اند و شیعیان و پیروان خود را به محاسبه‌ی اعمال خود سفارش کرده‌اند. دو نمونه از این احادیث را در ادامه می‌خوانیم:

امام علی (ع) می‌فرماید: «الْیَوْمَ عَمَلٌ وَ لاِحْسَابٍ؛ وَ عَدَا حِسَابٌ وَ لاَعْمَلٌ: این دنیا، جای انجام دادن کارهاست و حسابرسی در آن وجود ندارد؛ اما روز قیامت، روز حسابرسی اعمال است و کارکردن در آن وجود ندارد».

پیام حدیث: حضرت در این حدیث می‌فرماید، بهتر است در این دنیا وقت را غنیمت شمرد و کار نیک انجام داد تا در قیامت که به حساب اعمال رسیدگی می‌شود و جای کار کردن نیست، سرافکنده نباشیم.

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا: پیش از اینکه به حساب شما رسیدگی شود، به حساب خود برسید.»

پیام حدیث: پیش از اینکه زمانی برای اصلاح کارهایتان نداشته باشید، به اعمال خود رسیدگی کنید تا کاستی‌ها و اشتباهات خود را جبران کنید. [۸۶]

محاسبه یعنی در پایان روز، رفتار و اعمال خود را در طی روز بررسی کنیم و ببینیم آیا به وظایف الهی و واجباتی که بر عهده‌ی ما بوده عمل کرده‌ایم یا خیر؛ اگر وظایف خود را به درستی انجام داده‌ایم، خدا را شکر کنیم که توفیق انجام وظایف را به ما داده است و اگر کاستی و کوتاهی داشتیم، عیوب خود را اصلاح کنیم و از گناهان خود توبه کنیم. با انجام این کارها، می‌توانیم نسبت به سعادت خود امیدوار باشیم. [۸۷] و [۸۸]

خداوند در قرآن کریم از زبان حضرت ابراهیم (ع) می‌فرماید:

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾ (سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۴۱)

ترجمه‌ی آیه: پروردگارا، مرا و پدر و مادرم و همه‌ی مؤمنان را در روز حساب، ببخش و بیامرز.

پیام آیه: حضرت ابراهیم به درگاه خدا دعا می‌کند تا اعمال خودش، پدر و مادرش و همه‌ی مؤمنان در روز حساب، نزد خداوند مقبول باشد و خداوند گناهان و اشتباهات آن‌ها را ببخشد و آن‌ها را بیامرزد. [۸۹]

۱۲۰ هدیه‌های آسمان درس ۱۴. روزنامه‌های دیواری

۱۲۰

برایم بگو

آیا نادر و دوستانش می‌توانستند از اعلام نظر داوران درباره‌ی روزنامه دیواری خود جلوگیری کنند؟ خیر، چون کار آنها مانند دیگر کارها مورد بررسی قرار می‌گرفت.

۱۲۰

ایستگاه فکر

چرا یکی از نام‌های روز قیامت، «یوم الحساب» است؟ زیرا در این روز از تمام اعمال انسان‌ها (از کوچک‌ترین تا بزرگ‌ترین؛ حقوق مردم، همسر و فرزندان، دین و انجام دستوراتش، شادی‌ها و ناراحتی‌ها، اموال و دارایی‌ها، نیت‌ها، جوانی و...) سؤال می‌شود و نامه‌ی اعمال هر کس را به خودش می‌دهند و به حساب کار هر کسی رسیدگی می‌شود.

۱۲۰

گفت‌وگو کنیم

چه ارتباطی میان داستان «روزنامه‌های دیواری» و «یوم الحساب» وجود دارد؟ همان‌طور که داور، روزنامه دیواری را بررسی می‌کرد و راه‌گزینی نبود، در قیامت نیز همه‌ی انسان‌ها نتیجه‌ی اعمال خود را می‌بینند و جواب‌گوی کارهای خوب و بد خودشان خواهند بود.

کامل کنید

۱۲۱

همان‌گونه که وضعیت تحصیلی ما در مدرسه در کارنامه‌ای ثبت می‌شود برای زندگی ما در این دنیا نیز کارنامه‌ای وجود دارد. فکر می‌کنید چه چیزهایی در کارنامه‌ی زندگی ما ثبت می‌شود؟ خودتان به کارنامه‌تان امتیاز بدهید! **ب** پاسخ پیشنهادی:

کارنامه‌ی زندگی				هدف‌های درسی	رتبه
امتیاز					
ضعیف	متوسط	خوب	عالی		
			✓	۱ نماز را درست و سر وقت می‌خوانم.	
			✓	۲ برای دیگران دعا می‌کنم.	
			✓	۳ استفاده از مال دیگران را بدون اجازه‌ی آنها حرام می‌دانم.	
			✓	۴ از اسراف دوری، و در استفاده از وسایلم صرفه‌جویی می‌کنم.	
		✓		۵ از بدگویی و گذاشتن القاب زشت بر روی دیگران، خودداری می‌کنم.	
		✓		۶ سعی می‌کنم هر هفته، صفحه‌ای از قرآن را بخوانم.	
		✓		۷ سعی می‌کنم به پیام‌های قرآنی که یاد گرفته‌ام، در زندگی عمل کنم.	
		✓		۸ سعی می‌کنم همیشه به دیگران در کارها کمک کنم.	
			✓	۹ در نگهداری اموال مدرسه و پارک‌ها نهایت تلاشم را می‌کنم.	
			✓	۱۰ پیشوایان مهربانم را دوست دارم و برای آشنایی بیشتر با زندگی آنها تلاش می‌کنم.	
			✓	۱۱ چگونگی غسل جمعه را می‌دانم و سعی می‌کنم آن را انجام دهم.	
			✓	۱۲ از کلمه‌های مثبت در گفتارم استفاده می‌کنم.	

۱۲۲

بررسی کنید

چه ارتباطی میان این حدیث و فعالیت قبل، وجود دارد؟ **ب** اگر کسی قبل از آنکه مورد سؤال و جواب قرار گیرد، به درستی به اعمال خود رسیدگی کند و برای زندگی خود کارنامه‌ای داشته باشد تا کارهای خود را در آن ثبت کند و در هر دوره‌ای مورد بررسی قرار دهد، قطعاً در روز حساب، راحت‌تر خواهد بود.

۱۲۳

دعا کنیم

* خوب است برای آن روز چه دعاهایی کنیم؟ **ب** خداوندا، یاربم کن که فرمانبردار واقعی پیشوایان معصوم باشم و در قیامت، در مقابل آنها شرمنده و خجالت‌زده نشوم.

* خدایا کمکم کن تا در این دنیا **ب** کارهایی را انجام دهم که مورد قبول تو قرار گیرد؛ توفیق ده که شکر نعمت‌هایی را که به من داده‌ای، به جای آورم و در روز قیامت که باید پاسخ‌گوی اعمال خود و نعمت‌هایم باشم، سربلند شوم.

* ای خدای مهربان! دوست دارم **ب** از جانب خود صبری به ما ببخشی؛ در کارهایمان رشد و تعالی قرار دهی و در دنیا و آخرت از جانب خود به ما لطف و رحمت عطا کنی، یا ارحم الراحمین.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱) در روز قیامت به حساب اعمال بندگان خدا رسیدگی می‌شود.

ب) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۲) حدیث مقابل که از فرمایشات حضرت علی (ع) است، به چه مفهومی اشاره دارد؟ «الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابٌ؛ وَ غَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلٌ»

۱) روز قیامت

۲) حسابرسی بر اعمال در روز قیامت

۳) فرصت عمل در دنیا

۴) همه‌ی موارد

۱۲۱

هدیه‌های آسمان

پنجم، دبستان

۲۷۸

پ) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

- ۳ چرا یکی از نام‌های روز قیامت «یوم الحساب» است؟ (تهران - مدرسه‌ی صاحب‌الزمان - خرداد ۹۸)
- ۴ انجام چه کارهایی حسابرسی را آسان می‌کند؟
- ۵ یک دعای قرآنی درباره‌ی محاسبه‌ی اعمال بنویسید. (تهران - مدرسه سلام - خرداد ۹۸)
- ۶ حدیث پیامبر (ص) که می‌فرماید: «حاسبوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا» چه کاربردی در زندگی روزمره ما دارد؟
- ۷ با مرتب کردن کلمات زیر جمله‌ای درباره‌ی روز قیامت بنویسید. (منتخب معلّمان برگزیده)

کار کردن - حسابرسی - اعمال - روز - در - انسان - قیامت - می‌شود - و - آن - وجود ندارد

۸ از مقایسه‌ی روزنامه‌های دیواری با کارنامه‌ی زندگیمان چه نتیجه‌ای می‌گیریم؟

۱ درست [۸۵] ۲ گزینه‌ی «۴» [۸۶] ۳ زیرا در این روز، نامه‌ی اعمال هرکس را به خودش می‌دهند و به حساب هرکس رسیدگی می‌شود [۸۵]. ۴ محاسبه‌ی اعمال و شناخت ارزش وقت [۸۸] ۵ «رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ: پروردگارا! مرا و پدر و مادرم و همه‌ی مؤمنان را در روز حساب، ببخش و ببامرز» [۸۹]. ۶ با توجه و عمل به این حدیث، نسبت به اعمال و رفتارمان دقت بیشتری خواهیم داشت و خودمان به بررسی کارهایمان می‌پردازیم تا اگر کار نادرستی مرتکب شدیم، به اصلاح آن بپردازیم [۸۶]. ۷ روز قیامت اعمال انسان حسابرسی می‌شود و در آن کارکردن وجود ندارد [۸۶]. ۸ همان‌طور که دانش‌آموزان برای تهیه‌ی روزنامه‌های دیواری تلاش کردند و موفق شدند، اگر ما هم در زندگی اعمال نیک انجام دهیم، تأثیر این کارها را در کارنامه‌ی زندگیمان خواهیم دید و سربلند خواهیم شد [۸۷] و [۸۸].

درس ۱۷: اینها و آنها

مفاهیم کلیدی

- ۹۰- آشنایی با نام قیامت، به عنوان روز جدایی
- ۹۱- آشنایی با ویژگی‌های بهشتیان و جهنمیان
- ۹۲- تمایل به انجام وظایف خود برای گرفتن در گروه خوبان
- ۹۳- تلاش برای بهتر عمل کردن
- ۹۴- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم آموزشی

- کلمه‌ی «فصل» به معنای جدا کردن است. یکی از نام‌های روز قیامت در قرآن کریم، «یوم الفصل» است، به معنای روز جدایی. جدایی‌های بزرگی در روز قیامت اتفاق می‌افتد: جدایی حق از باطل، جدایی مؤمنان از کافران و جدایی سرنوشت خوبان و بدان. [۹۰]

- با استفاده از آیات قرآن کریم می‌توانیم از ویژگی‌های بهشتیان و جهنمیان آگاه شویم. بهشتیان خوشحال هستند. چهره‌ای شاد دارند. در قصرهای بهشتی ساکنند و جایگاه خوب در باغ‌های چشم‌نواز دارند. خداوند در سوره‌ی حاقه، آیه‌ی ۲۲ و ۲۱ می‌فرماید: ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاحِيَةٍ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ﴾: «اینها در بهشتی عالی مرتبه، زندگی کاملاً رضایت‌بخشی دارند». جهنمیان پژمرده و افسرده و غمگین و حسرت زده و پشیمان هستند. همان‌طور که خداوند در سوره‌ی توبه آیه‌ی ۹۵ می‌فرماید: ﴿وَمَا لَهُمْ حَتُّمْ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾: «جهنم جایگاه بدکاران است؛ به خاطر کارهای زشتی که در دنیا انجام داده‌اند.» [۹۱]

– مؤمنان می‌توانند با انجام وظایف الهی و واجباتی که بر عهده‌ی آنان گذاشته شده است، در گروه خوبان قرار بگیرند. می‌توانند از گناهان خود توبه کنند و اشتباهات خود را اصلاح کنند. آنچه میان بهشتیان و جهنمیان فاصله انداخته، طبق آیات قرآن کریم عبارت است از اینکه جهنمیان در زندگی دنیا از دستورهای خدا فاصله گرفتند، از نماز و عبادت خدا فاصله گرفتند، از سفارش‌های پیامبران و راهنمایی‌های کتاب آسمانی فاصله گرفتند و اینکه به دیگران ستم کردند»، به فکر نیازمندان نبودند و حق مردم را پایمال کردند؛ پس باید از انجام این کارها پرهیز کرد تا به سرنوشت جهنمیان دچار نشد. [۹۳] و [۹۴]

– خداوند در قرآن کریم درباره‌ی یوم‌الفصل، می‌فرماید:

﴿إِنَّ يَوْمَ الْفِصْلِ كَانَ مِيقَاتًا﴾ (سوره‌ی نبأ، آیه‌ی ۱۷)

ترجمه‌ی آیه: روز جدایی نیکوکاران و بدکاران، میعاد همگان است.

پیام آیه: همه‌ی انسان‌ها در روز قیامت حاضر می‌شوند و نتیجه‌ی اعمال نیک و بد خود را می‌بینند. پس باید تلاش کنند هنگام جدایی خوبان و بدان، در صف خوبان قرار بگیرند. [۹۴]

۱۲۴

تدبیر کنیم

چه شباهت‌هایی میان مفهوم این آیه و تصویر زیر وجود دارد؟ **➤** در روز قیامت (جدایی)، افراد براساس نامه‌ی اعمال خود از یکدیگر جدا می‌شوند، گروهی به بهشت و گروه دیگر به جهنم می‌روند. در بهشت، نیکوکاران در باغ‌های زیبا و در نعمت فراوان زندگی می‌کنند ولی جهنم و عذاب آتش آن برای بدکاران است.

۱۲۵

بگرد و پیدا کن

هر یک از آیه‌ها به کدام گروه مربوط می‌شود؟

بهشتیان

نعمت‌ها و لذت‌هایشان هیچ‌گاه پایان نمی‌پذیرد.

سوره‌ی واقعه، آیه‌ی ۳۳

هر آنچه دلشان می‌خواهد برایشان فراهم می‌شود.

سوره‌ی زخرف، آیه‌ی ۷۱

هیچ راه فراری از آن ندارند.

سوره‌ی نسا، آیه‌ی ۱۲۱

جهنمیان

از آبی بدبو می‌نوشند.
(و سیراب نمی‌شوند)

سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۱۶

تا به حال به نشانه‌ی خط فاصله دقت کرده‌اید؟ هدف استفاده از این نشانه چیست؟ **ب** به، خط فاصله برای جدا کردن دو یا چند قسمت در یک متن است که به خواننده کمک می‌کند تا بفهمد با دو یا چند مفهوم روبه‌رو است. با توجه به معنای فاصله، درباره‌ی «روز فصل» که یکی از نام‌های روز قیامت است، توضیح بدهید. **ج** فصل کلمه‌ی عربی به معنای جدایی است. اگر کسی در کلاس خوب درس بخواند، باید نمره‌ی خوبی کسب کند و پاداشش را ببیند و با کسی که هیچ تلاشی نکرده متفاوت باشد. قیامت هم، این‌گونه است؛ افراد نیکوکار و بدکار با توجه به اعمال خوب یا بدی که انجام داده‌اند از هم فاصله می‌گیرند و جدا می‌شوند و نتیجه‌ی اعمال خود را می‌بینند و هر کدام در جایگاه خود قرار می‌گیرند.

در روز قیامت بهشتیان از دوزخیان می‌پرسند: «چه چیزی این‌گونه شما را به سوی جهنم کشاند؟» شما می‌توانید با مراجعه به آیات ۴۳ تا ۴۶ سوره‌ی مدثر، جواب این سؤال را پیدا، و در کلاس درباره‌ی آن گفت‌وگو کنید. **ب** با توجه به معنای آیات ۴۳ تا ۴۶ سوره‌ی مدثر، دوزخیان این‌گونه به بهشتیان پاسخ می‌دهند که آنها از نمازگزاران نبودند؛ به بیچاره‌ای غذا ندادند؛ با اهل باطل، به باطلت پرداختند و روز جزا را تکذیب کردند و این اعمال آنها را به سوی جهنم کشانده است.

خداوند دو گروه اینها و آنها (اهل بهشت و جهنم) را بر اساس چه ویژگی‌ها و رفتارهایی از هم جدا می‌کند؟ آنها را در این جدول بنویسید.

جهنمیان

بهشتیان

نمازگزار نبودن

نمازگزار بودن

بی‌توجهی به نیازمندان

کمک کردن و غذا دادن به نیازمندان

جزء گروه باطل بودن

جزء گروه حق بودن

تکذیب روز جزا و انجام کارهای زشت

تصدیق و باور به روز جزا و انجام کارهای نیک

چه ارتباطی میان این ضرب‌المثل و درس «اینها و آنها» وجود دارد؟ **ب** اگر به تمام دستورات دین عمل کنیم، در واقع یک زندگی خوب خواهیم داشت که سوداؤل آن، هم در این دنیا و هم در آخرت برای خود ما است. پس هرچه کنیم برای خودمان می‌کنیم و اگر دستورات دین را به درستی انجام ندهیم، چیزی از قدرت و دارایی‌های خداوند کم نمی‌شود و چنانچه شری به ما برسد، نتیجه‌ی عمل زشت خودمان است.

ارزشیابی مستمر

الف) درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

۱) کلمه‌ی «فصل» به معنای جدا کردن است.

ب) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۲) با توجه به درس، به ترتیب منظور از دو گروه اینها و آنها کدام گزینه است؟

۱) بهشتی‌ها - جهنمی‌ها   ۲) جهنمی‌ها - بهشتی‌ها   ۳) دوزخی‌ها - جهنمی‌ها   ۴) بهشتی‌ها - برزخی‌ها

۳) آیه‌ی مقابل در ارتباط با چه موضوعی است؟ ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا﴾ (تهران - مدرسه‌ی صاحب‌الزمان - خرداد ۹۹)

۱) روز حساب   ۲) روز قیامت   ۳) روز جدایی   ۴) همه‌ی موارد

پ) به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.

۴) سه کار که با انجام دادن آن‌ها می‌توانیم بهشتی شویم را بنویسید.

ت) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۵) معنای آیهی ﴿وَمَا لَهُمْ حَتُّهُمْ جَزَاءَٰ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ را بنویسید.

۶) هر کدام از کلمه‌های زیر مربوط به کدام دسته از بهشتیان یا جهنمیان است؟ (منتخب معلم‌ان برگزیده)

۷) با حروف داخل جدول دو کلمه بسازید و با آن کلمات یک جمله درباره‌ی

قیامت بنویسید. (منتخب معلم‌ان برگزیده)

ق	د	ج	ی
ا	ی	ن	ا
س	م	ت	ی

۸) شما چه کارهایی انجام می‌دهید تا خود را در گروه خوبان قرار دهید و از گروه بدکاران جدا شوید؟

۱) درست [۹۵] ۲) گزینه‌ی «۱» [۹۱] ۳) گزینه‌ی «۴» [۹۴] ۴) نماز خواندن - کمک به نیازمندان - روزه گرفتن [۹۲] و [۹۳]

۵) جهنم جایگاه بدکاران است؛ به خاطر کارهای زشتی که در دنیا انجام داده‌اند [۹۱]. ۶) کاخ - بهشتیان - آتش - جهنمیان -

کثیفی و آلودگی - جهنمیان - نهر روان - بهشتیان [۹۱] ۷) قیامت - جدایی، روز قیامت روز جدایی بهشتیان و جهنمیان است [۹۵].

۸) سعی می‌کنم به وظایف دینی خود به درستی عمل کنم و از کارهای ناپسند دوری کنم [۹۲] و [۹۳].

خودارزیابی پایانی دی ماه (نوبت اول)

الف) درست یا نادرست بودن عبارت‌های زیر را مشخص کنید.

- درست   نادرست
 درست   نادرست
 درست   نادرست
 درست   نادرست

۱) آشنایی با قرآن باعث زیاتر شدن زندگی ما می‌شود.

۲) حضرت عیسی (ع) به دست حاکم زورگوی زمان خود به شهادت رسید.

۳) ما می‌توانیم بدون اجازه، اما در حد خیلی کم از اموال دیگران استفاده کنیم.

۴) ثواب کار نیک در روز جمعه، چند برابر می‌شود.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۵) ما با خواندن سوره‌ی ..... در نماز به یکتایی و یگانگی خداوند شهادت می‌دهیم.

۶) زنده کردن مردگان از معجزات ..... است.

۷) اموال عمومی، متعلق به ..... است.

۸) خداوند در سوره‌ی ..... مؤمنان را به نماز جمعه دعوت می‌کند.

پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۹) چه کسی در خانه‌ی کعبه به دنیا آمد؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)

۱) پیامبر اکرم (ص)   ۲) امام حسین (ع)   ۳) حضرت علی (ع)   ۴) امام حسین (ع)

۱۰) آیه‌ی ﴿اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ﴾ به کدام گزینه اشاره دارد؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)

۱) رفتار نیک   ۲) گفتار نیک   ۳) پرهیز از گمان‌های زیاد   ۴) همکاری کردن

۱۱) خداوند در آیه‌ی ﴿وَيَلِّ لِّلْمُطَفِّفِينَ﴾ به کدام گروه از مردم هشدار داده است؟

۱) کم‌فروشان   ۲) بدگمانان   ۳) دروغ‌گویان   ۴) بدکاران

۱۲) محبوب‌ترین عبادت در روز جمعه کدام است؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)

۱) دعای کمیل   ۲) صلوات فرستادن   ۳) دعای توسل   ۴) دعای قنوت

ت) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۳ با توجه به آیهی مقابل، نیکوکاران چه ویژگی‌هایی دارند؟ ﴿وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾
- ۱۴ در کدام قسمت‌های اذان و نماز به یکتایی خدا اشاره می‌کنیم؟ (دو مورد)
- ۱۵ سفارشات خداوند به حضرت عیسی (ع) چه بود؟ (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)
- ۱۶ سه نمونه از رفتارهای پیامبر (ص) در مورد تمیزی و آراستگی را بنویسید. (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)
- ۱۷ بهترین زنان بهشت طبق فرمایش پیامبر (ص) چه کسانی هستند؟
- ۱۸ دو مورد از تفاوت‌های نماز دو رکعتی و نماز جمعه را بنویسید. (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)
- ۱۹ چهار مورد از گناهانی که از زبان سرچشمه می‌گیرند را بنویسید. (تهران - مدرسه‌ی سلام - دی ۹۸)
- ۲۰ معنی آیهی ﴿وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ چیست و به چه فردی اشاره دارد؟

پایخ خودارزیابی پايانی دی ماه (نوبت اول)

- ۱ درست [۴] ۲ نادرست، خداوند حضرت عیسی را به آسمان برد تا سال‌ها بعد، به همراه حضرت مهدی (عج) دوباره ظاهر شود [۲۰]. ۳ نادرست [۲۷] و [۲۸]. ۴ درست [۳۶] و [۳۷]. ۵ توحید [۷] و [۸]. ۶ حضرت عیسی (ع) [۱۷]. ۷ همه‌ی مردم [۳۲]. ۸ جمعه [۳۴] و [۳۵]. ۹ گزینه‌ی «۳» [۴۹] و [۵۰]. ۱۰ گزینه‌ی «۳» [۱] و [۲]. ۱۱ گزینه‌ی «۱» [۲۷] و [۳۳]. ۱۲ گزینه‌ی «۲» [۳۶] و [۳۷]. ۱۳ خشم خود را فرو می‌برند و خطاهای دیگران را می‌بخشند [۴]. ۱۴ اذان ← اشهد ان لا اله الا الله - سوره‌ی توحید ← قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ [۷] و [۸]. ۱۵ نماز بخوانم - به نیازمندان کمک کنم - نسبت به مادرم مهربان باشم - ستمکار و زورگو و بد اخلاق نباشم [۱۷] و [۱۸].
- ۱۶ لباس‌هایش همیشه پاکیزه بود - پیش از غذا و بعد از غذا دست‌هایش را می‌شست - برای خشک کردن دست و صورت حوله‌ی مخصوص داشت [۲۵]. ۱۷ حضرت زهرا - حضرت خدیجه - حضرت مریم - حضرت آسیه [۱۰]. ۱۸ نماز جمعه دو وقت و نماز دو رکعتی یک وقت دارد - نماز جمعه خطبه و سخنرانی دارد اما نماز دو رکعتی خطبه و سخنرانی ندارد. ۱۹ [۳۴] و [۳۵]. ۲۰ دروغگویی - غیبت - تهمت زدن - بدزبانی [۴۱] و [۴۲]. ۲۰ غذای خود را با اینکه به آن نیاز داشتند، به فقیر و یتیم و فرد گرفتاری بخشیدند. این آیه به حضرت علی (ع) و خانواده ایشان اشاره دارد [۵۲].

خودارزیابی پايانی خرداد ماه (نوبت دوم)

الف) درست یا نادرست بودن عبارت‌های زیر را مشخص کنید.

- ۱ این دنیا جای انجام دادن کارهاست و حسابرسی در آن وجود دارد. درست نادرست
- ۲ اگر هنگام بیدار شدن از خواب، مدت زیادی در رختخواب بمانیم، اسراف در وقت است. درست نادرست
- ۳ یکی از مشهورترین شاگردان امام هادی (ع)، حضرت عبدالعظیم حسنی است. درست نادرست
- ۴ خداوند در آیهی «وَبَلِّغْ لِلْمُطَّقِّينَ» به کم‌فروشان هشدار داده است. درست نادرست

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۵ حاکم ستمگر عباسی ..... بود که امام هادی (ع) را به سامرا تبعید کرد.
- ۶ مشهورترین لقب امام زمان (عج)، ..... است.
- ۷ امام خمینی، بعد از ..... سال مبارزه علیه حکومت شاه، پیروز شد.
- ۸ یکی از نام‌های روز قیامت، ..... به معنای روز جدایی است.

پ) گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

- ۹ پیامبر (ص) فرمودند: «دانش مانند ..... است و کلید آن ..... است.»
- ۱) گنج - پرسش   ۲) پرسش - گنج   ۳) گنج - نوشتن   ۴) پرسش - خواندن

- ۱۰ کدام امام معصوم (ع) در زندان و در منطقه‌ی نظامیان زندگی می‌کرد؟
 ۱) امام رضا (ع)
 ۲) امام جواد (ع)
 ۳) امام هادی (ع)
 ۴) امام حسن عسکری (ع)
- ۱۱ ماجرای تولد امام زمان (عج) شبیه تولد کدام یک از پیامبران اولوالعزم است؟
 ۱) حضرت ابراهیم (ع)
 ۲) حضرت عیسی (ع)
 ۳) حضرت موسی (ع)
 ۴) حضرت نوح (ع)
- ۱۲ کدام گروه، از جامعه، برای مبارزه با حکومت شاه، بیشتر از بقیه به ندای امام پاسخ دادند؟
 ۱) دانشمندان
 ۲) جوانان
 ۳) عالمان بزرگ
 ۴) همه‌ی مردم

ت) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۳ حضرت عیسی (ع) به مردم امت خود چه مژده‌ای داده بود؟
 ۱۴ غسل جمعه چگونه انجام می‌شود؟ به ترتیب بنویسید.
 ۱۵ با توجه به سخنان امام هادی (ع) چگونه می‌توان به موفقیت رسید؟
 ۱۶ چرا به امام زمان (عج)، قائم می‌گویند؟
 ۱۷ یک آیه‌ی قرآن در ارتباط با موضوع اسراف بنویسید.
 ۱۸ آیه‌ی ۱۱۳ سوره‌ی هود که می‌فرماید: ﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ به کدام ویژگی امام خمینی اشاره دارد؟
 ۱۹ با بیان حدیثی از حضرت علی (ع)، دنیا و آخرت را با هم مقایسه کنید.
 ۲۰ چرا خلفای عباسی همیشه خانه‌ی امام حسن عسکری (ع) را زیر نظر داشتند؟

پایخ خودارزیابی پایانی خرداد ماه (نوبت دوم)

- ۱ نادرست [۸۶] ۲ درست [۷۱] ۳ درست [۵۳]
 ۴ درست [۲۷] و [۳۳] ۵ متوکل [۵۳] ۶ قائم [۶۴]
 ۷ ۱۵ سال [۷۴] ۸ یوم‌الفصل [۹۲] و [۹۴] ۹ گزینه‌ی «۱»
 ۱۰ [۲۵] ۱۱ گزینه‌ی «۴» [۵۸] و [۵۹] ۱۲ گزینه‌ی «۳» [۶۲]
 ۱۳ گزینه‌ی «۲» [۸۳] ۱۴ به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد آمد به نام احمد [۲۱]. ۱۵ ابتدا نیت کرده، سر و گردن را می‌شوئیم، سپس سمت راست بدن و در آخر سمت چپ بدن را به طور کامل می‌شوئیم. [۳۸] و [۳۹].
 ۱۵ به جای اینکه برای عدم موفقیت‌های گذشته، حسرت و اندوه بخوری، با داشتن تصمیم و اراده‌ی قوی، آن‌ها را جبران کن [۵۶]. ۱۶ قائم به معنی قیام‌کننده است،
- حضرت مهدی (عج) بزرگترین قیام را در دنیا انجام خواهد داد [۶۴]. ﴿وَلَا تُسْرِفُوا، إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ و اسراف نکنید؛ چرا که خداوند اسراف‌کاران را دوست ندارد [۷۲] و [۷۳]. ۱۸ نترسیدن از ابر قدرت‌ها، شجاعت، سازش نکردن با ستمگران و ... [۷۸] ۱۹ این دنیا جای انجام دادن کارهاست و حسابرسی در آن وجود ندارد اما روز قیامت روز حسابرسی اعمال است و کارکردن در آن وجود ندارد [۸۶].
 ۲۰ چون همه‌ی آن‌ها می‌دانستند روزی فرزندی از نسل پیامبر به دنیا خواهد آمد که امید مظلومان است و دشمن ظالمان به همین دلیل همیشه خانه‌ی امام حسن عسکری را زیر نظر داشتند [۶۳].